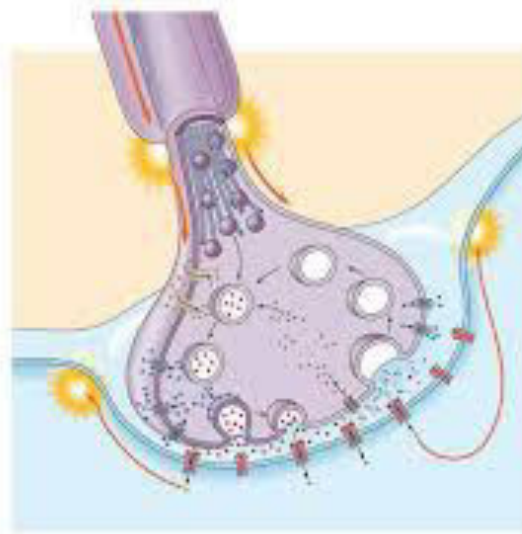

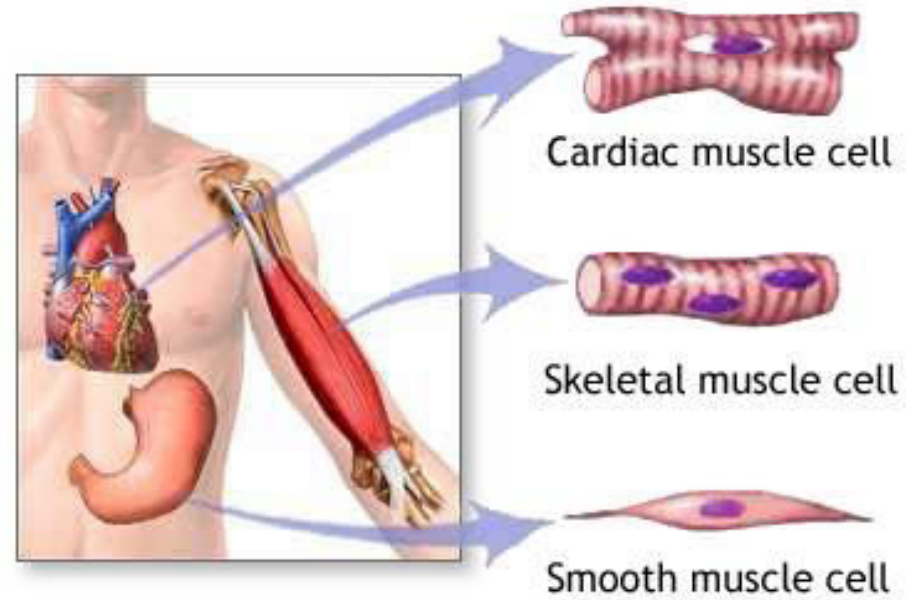
KAS FİZYOLOJİSİ

Kas Doku

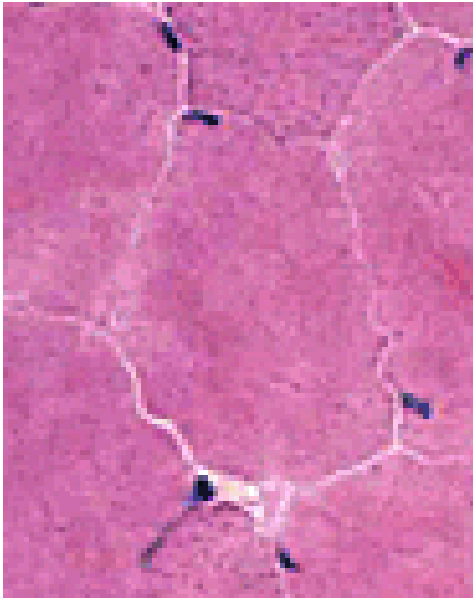
Üç tip kas dokusu vardır:

1. İskelet kası (Çizgili kas)
2. Düz Kas
3. Kalp kası
4. Vücudun yaklaşık %40 iskelet kası, %10 düz kas ve kalp kasıdır.

Kasın Biyokimyasal Yapısı

- Kaslarda %72-78 oranında su bulunur ki bu, fizyolojik aktivite için esastır.
- Kasların % 3 lipid, % 1 glikojen, % 19-20 proteindir.

Kasların Ortak Özellikleri!!!

- *Kontraktilite-kasılabilme*
- *Eksitabilite-uyarılabilme*
- *Estensibilite-uzayabilme-gerilebilme*
- *Elastisite-normal boyuna dönebilme*

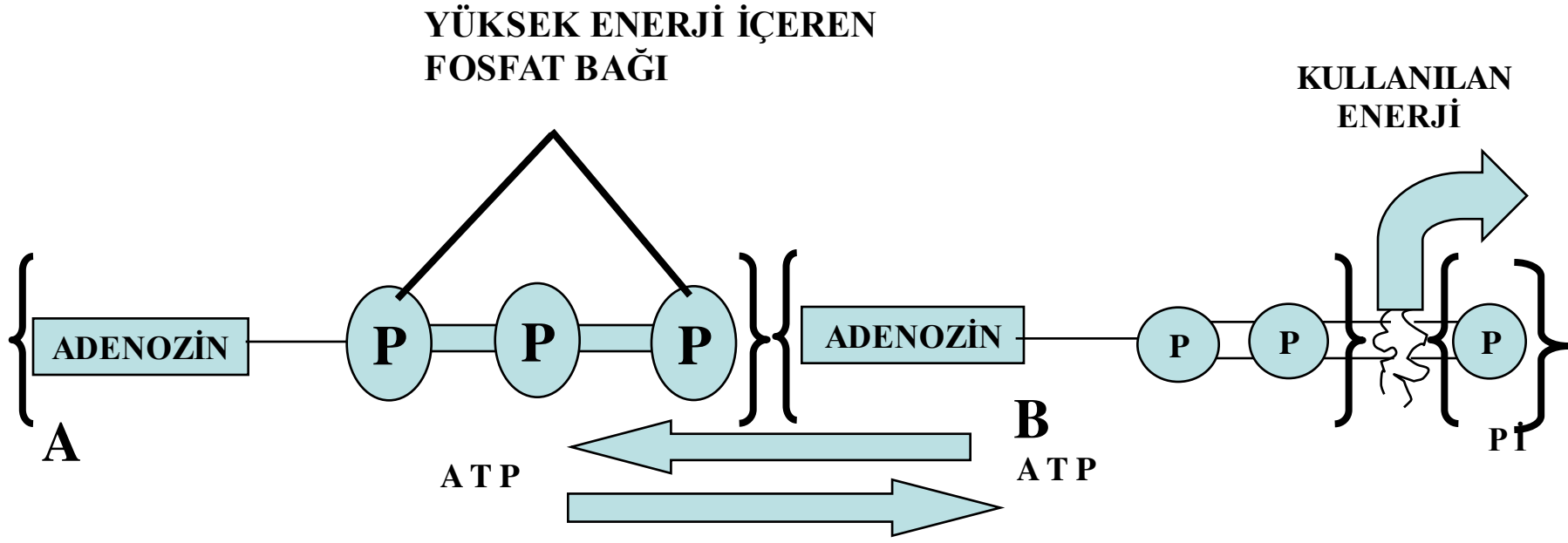
Kas-Tarihçe

- Kaslar hakkında ilk araştırmalar yaklaşık 2000 yıl önce başlamıştır.
- İlk kez 1842 de Schwann tarafından kasların kemo-mekanik yapılar olduğu belirtilmiştir.
- Kemo-mekanik, kimyasal enerjiyi mekanik enerjiye çeviren demektir. **
- 1930 yılında Straub kasılmanın hem aktin hem de miyozin ile ilgili olduğunu keşfetmiştir.
- 1931 yılında Lohmann kasların kullandığı yakıtın ATP olduğunu göstermiştir.
- 1939 yılında Engelhart ATP' yi kullanan molekülün miyozin olduğunu göstermiştir.

Biyolojik Enerji Devri

- Yediğimiz besinler, solunum dediğimiz metabolik işlem sırasında O_2 tarafından parçalanarak CO_2 , H_2O ve **kimyasal enerjiye** dönüşürler.
- Büyüme ve kasların mekanik çalışması gibi biyolojik etkinliğin oluşması için gerekli enerji bu metabolik solunum aracılığı ile elde edilir.
- Kas kasılması enerji gerektiren bir olaydır ve kas kimyasal enerjiyi mekanik enerjiye çeviren bir mekanizmadır.

- Besin maddelerinin parçalanması ile oluşan enerji iş yapımında kullanılmaz, yani direkt olarak mekanik enerjiye dönüştürülemez.
- Besin maddelerinden elde edilen enerji kasta depo edilebilen bir madde olan ATP (**Adenozin Trifosfat**) nin yapımında görev alır.

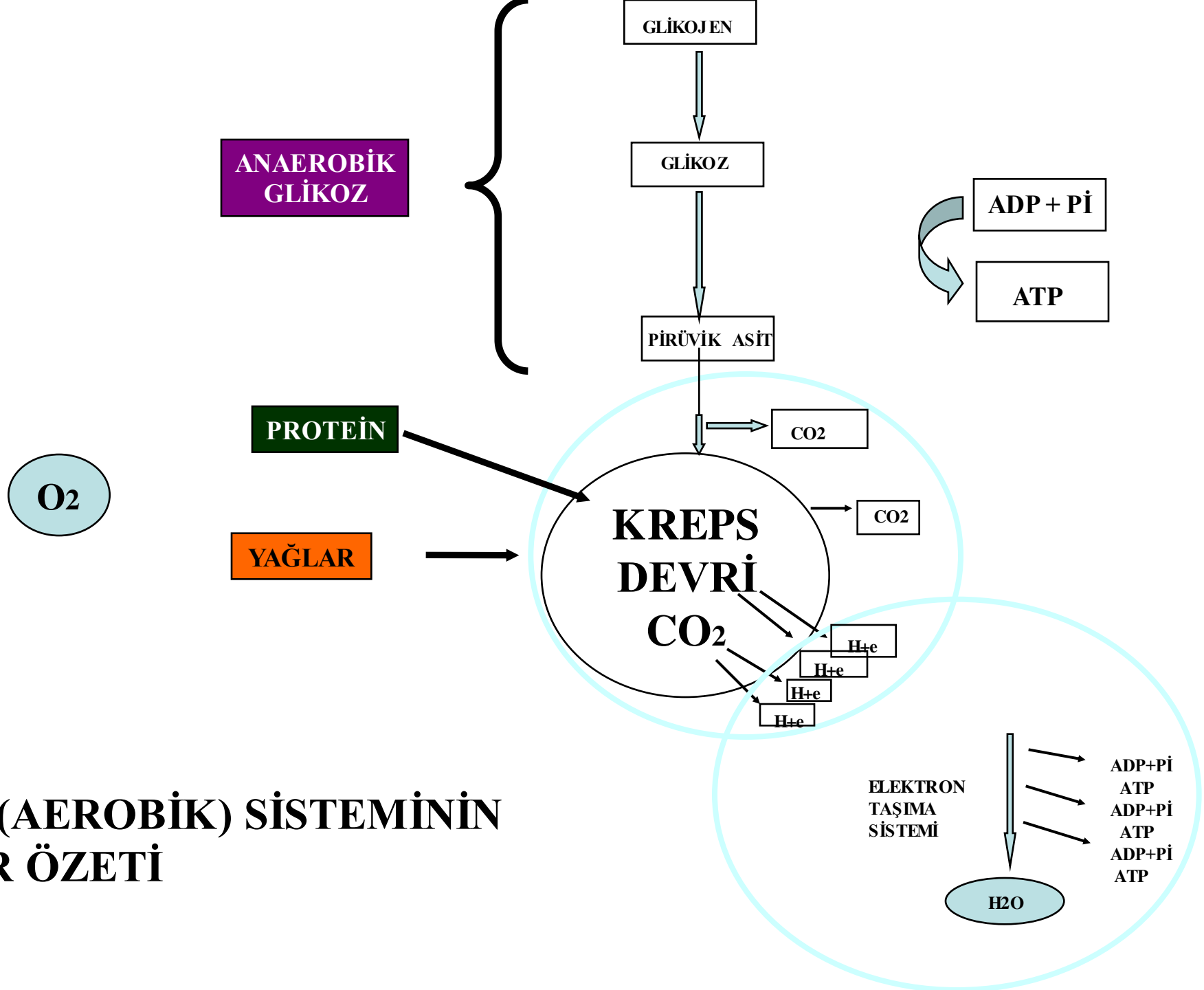
A: ATP'nin basit yapısı

B: ATP'nin parçalanarak ADP (adenozin-di fosfata) dönüşerek enerji açığa çıkması , 1 mol ATP parçalanması ise 7-12 kcal arasında enerji açığa çıkar.

- Bu dönüşüm neticesinde meydana gelen ısı enerjisi, değişik mekanizmaların araya girmesi sonucu **mekanik enerji** haline getirilip organizma faaliyetleri devam ettirilir.

O₂ (AEROBİK) SİSTEMİNİN BİR ÖZETİ

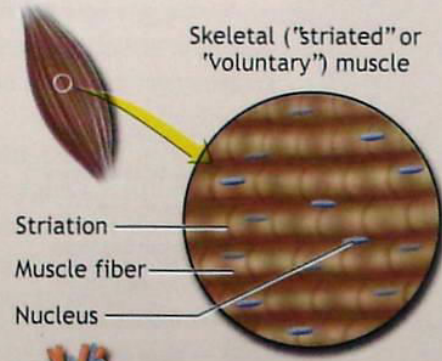
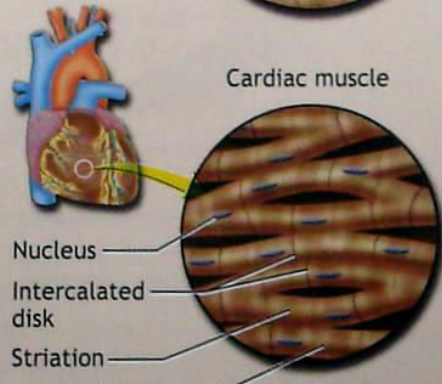
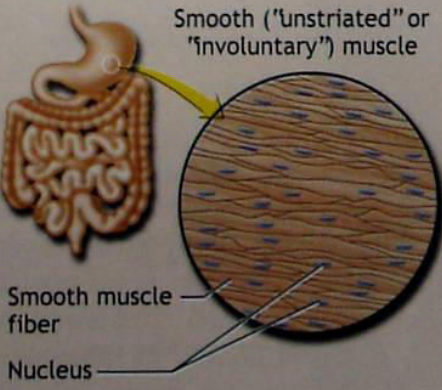

- Kasların 3 tipi de kasılma için özelleşmiş **miyofibril (aktin-miyozin)** ya da kas lifleri denilen uzun hücrelerden oluşur.
- 3 kas tipinde de **ATP** kullanılarak açığa çıkan enerji mekanik enerjiye çevrilir.

- Kuvvet oluşumu ve hareket sağlamak için kimyasal enerjiyi kullanma yetisi değişik oranlarda tüm yaşayan organizmalarda mevcuttur.
- Kuvvet oluşumu için kimyasal enerjiyi kullanma olayı en mükemmel şekline kaslarda ulaşmıştır. *

Kas tipleri

Kas tipi	Bulunduğu yer	Kasılma şekli	Hücre-lif tipi	Çizgilenme şekli	görevi
İskelet	<ul style="list-style-type: none"> • İskelete yapışan kaslar	İstemli	Uzun silindirik	Belirgin enine çizgilenme	<ul style="list-style-type: none"> • İskeletin hareketi • Postürün sağlanması
Düz	<ul style="list-style-type: none"> • Sindirim, solunum, üreme ve üriner sistemin içi boş organlarının duvarları • Kan damarları	İstemsiz	İğcik şeklinde	Çizgilenme yok	<ul style="list-style-type: none"> • İç organlarda ve damarlarda harekete yol açar
Kalp	<ul style="list-style-type: none"> • Kalp	İstemsiz	Kısa dallanmış	Çizgilenmiş	<ul style="list-style-type: none"> • Kalbin kan pompalamasını sağlar.

Muscle type	Location	Appearance	Type of activity	Stimulation
 <p>Skeletal ("striated" or "voluntary") muscle</p> <p>Striation</p> <p>Muscle fiber</p> <p>Nucleus</p>	Named muscle (e.g., the biceps of the arm) attached to the skeleton and fascia of limbs, body wall, and head/neck	Large, long, unbranched, cylindrical fibers with transverse striations (stripes) arranged in parallel bundles; multiple, peripherally located nuclei	Strong, quick intermittent (phasic) contraction above a baseline tonus; acts primarily to produce movement or resist gravity	Voluntary (or reflexive) by the somatic nervous system
 <p>Cardiac muscle</p> <p>Nucleus</p> <p>Intercalated disk</p> <p>Striation</p> <p>Muscle fiber</p>	Muscle of heart (myocardium) and adjacent portions of the great vessels (aorta, vena cava)	Branching and anastomosing shorter fibers with transverse striations (stripes) running parallel and connected end-to-end by complex junctions (intercalated disks); single, central nucleus	Strong, quick continuous rhythmic contraction; pumps blood from the heart	Involuntary; intrinsically (myogenically) stimulated and propagated; rate and strength of contraction modified by the autonomic nervous system
 <p>Smooth ("unstriated" or "involuntary") muscle</p> <p>Smooth muscle fiber</p> <p>Nucleus</p>	Walls of hollow viscera and blood vessels, iris, and ciliary body of eye; attached to hair follicles of skin (arrector muscle of hair)	Single or agglomerated small, spindle-shaped fibers without striations; single, central nucleus	Weak, slow, rhythmic, or sustained tonic contraction; acts mainly to propel substances (peristalsis) and to restrict flow (vasoconstriction and sphincteric activity)	Involuntary by autonomic nervous system

FIGURE 15.2 • Functional and structural characteristics and mode of activation of skeletal, cardiac, and smooth muscle. (From Moore KL, Dalley AF. Clinically oriented anatomy. 4th ed. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins, 1999.)

a. İskelet Kası

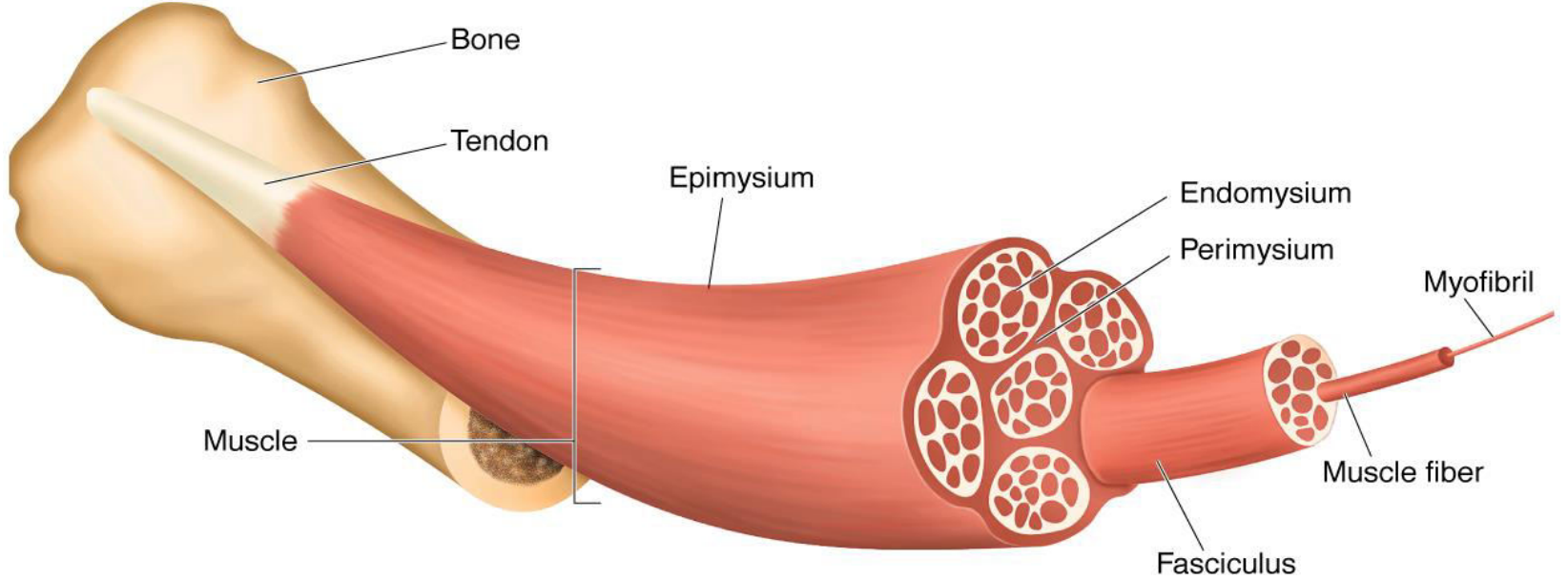
c. Düz Kas

b. Kalp Kası

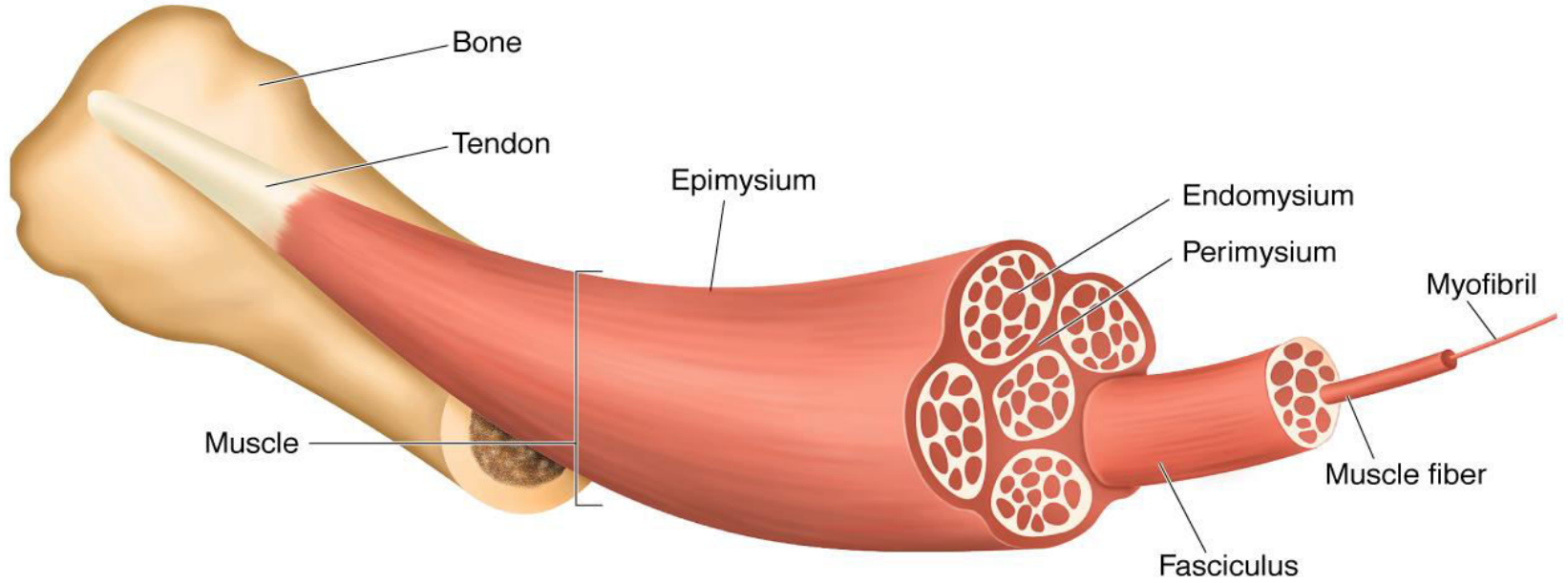

İSKELET KASI (ÇİZGİLİ KASLAR)

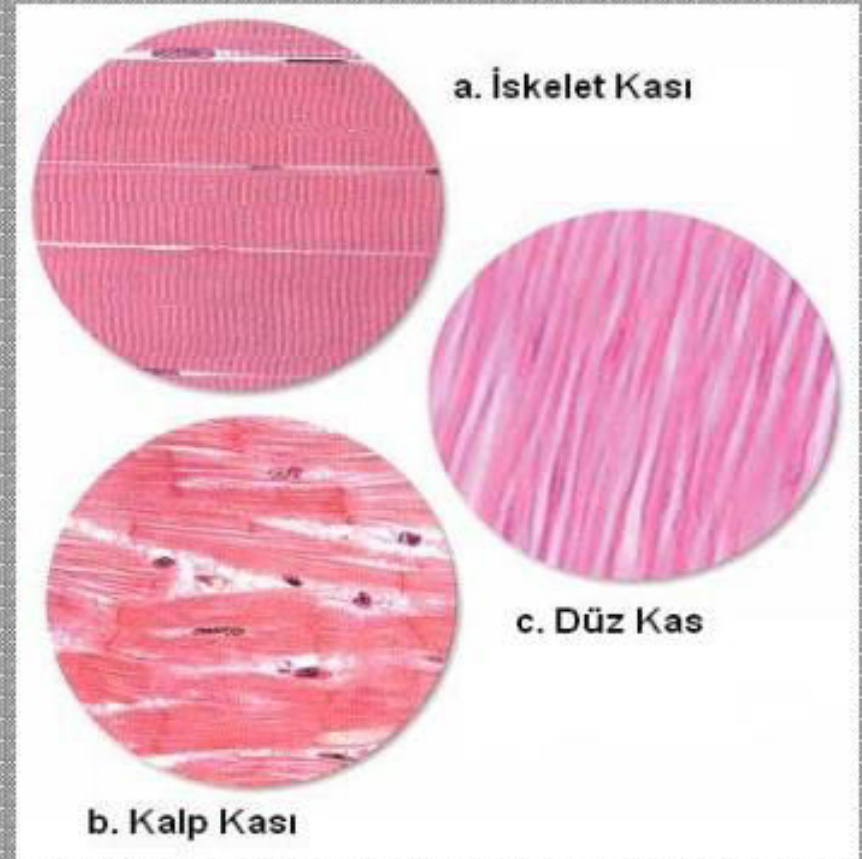
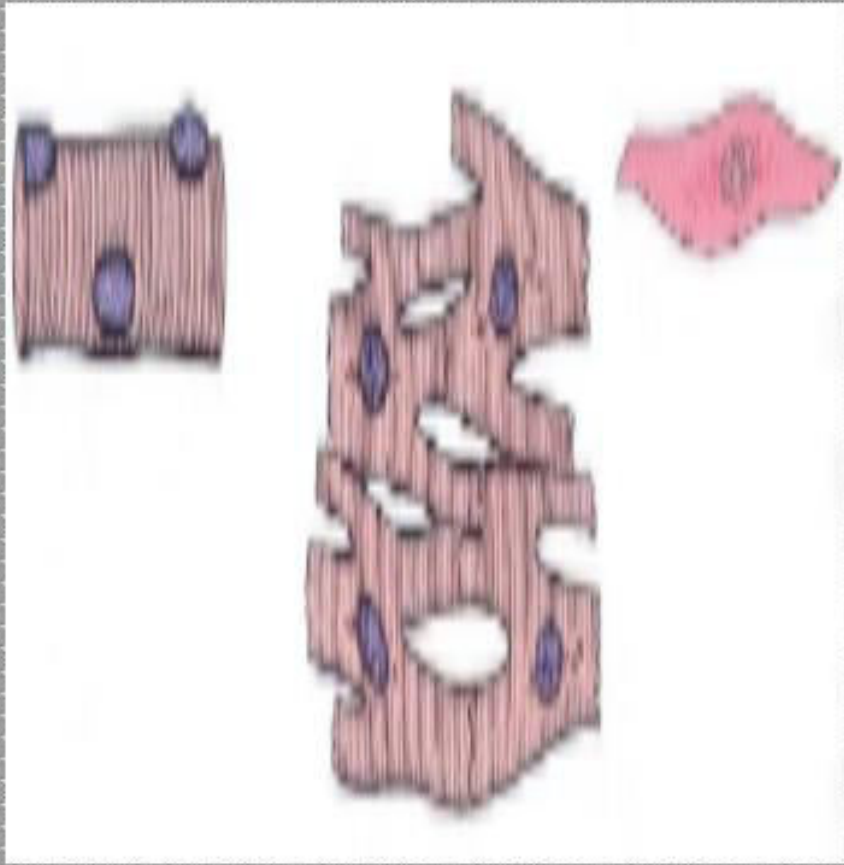
- İstemli kaslardır.
- Vücudun en büyük organıdır.
- Kas hücrelerine ***kas lifi*** denir.
- Birden fazla kas lifinin oluşturduğu demetlere ***fasikül*** denir.
- Herbir kas lifi çok sayıda çekirdek içerir.
- Herbir kas lifi çok sayıda (bir kaç yüz ile bir kaç bin arasında) ince miyofibriller (protein filament iplikcikleri) taşır.
- **Kas hücresi= kas lifi**

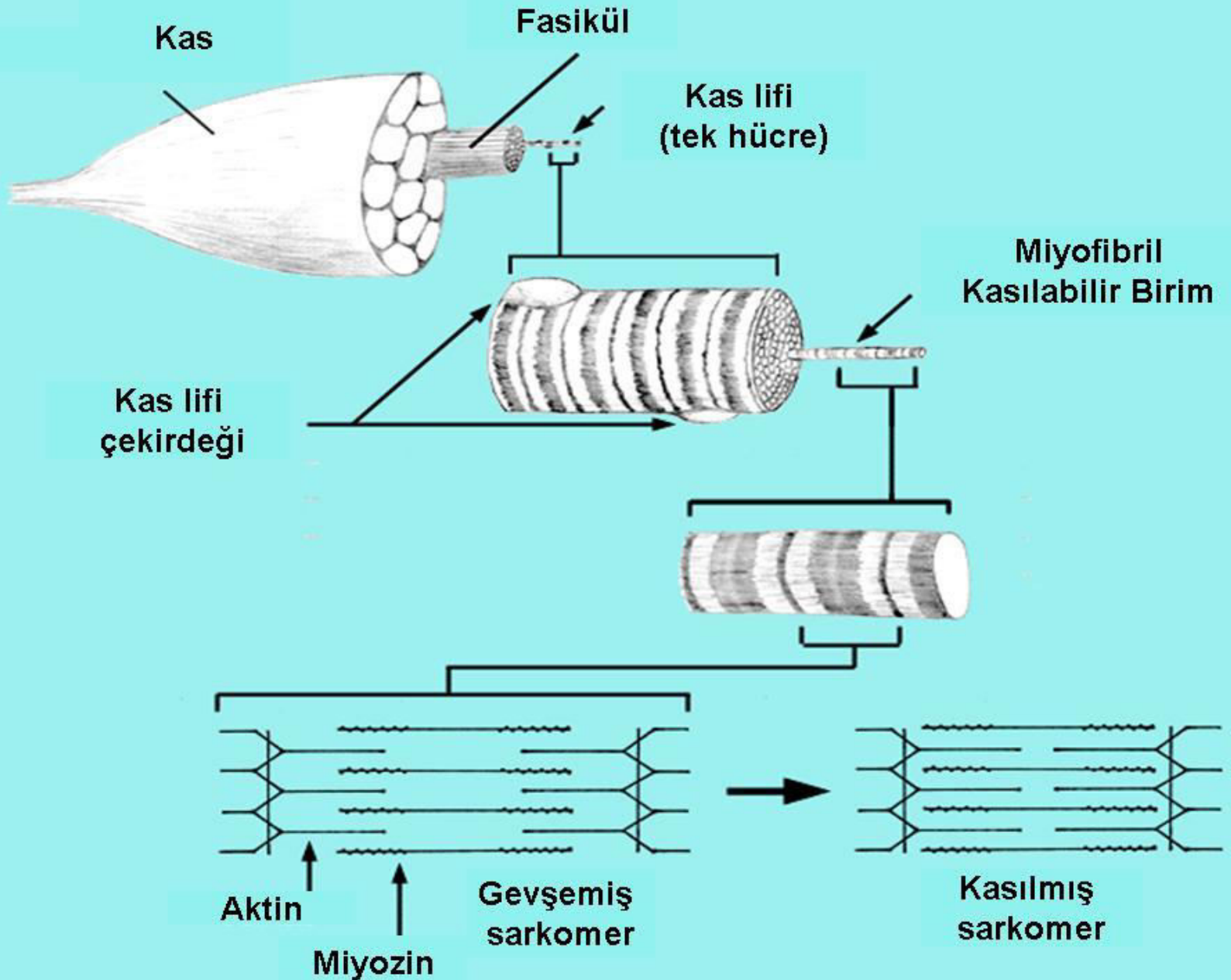

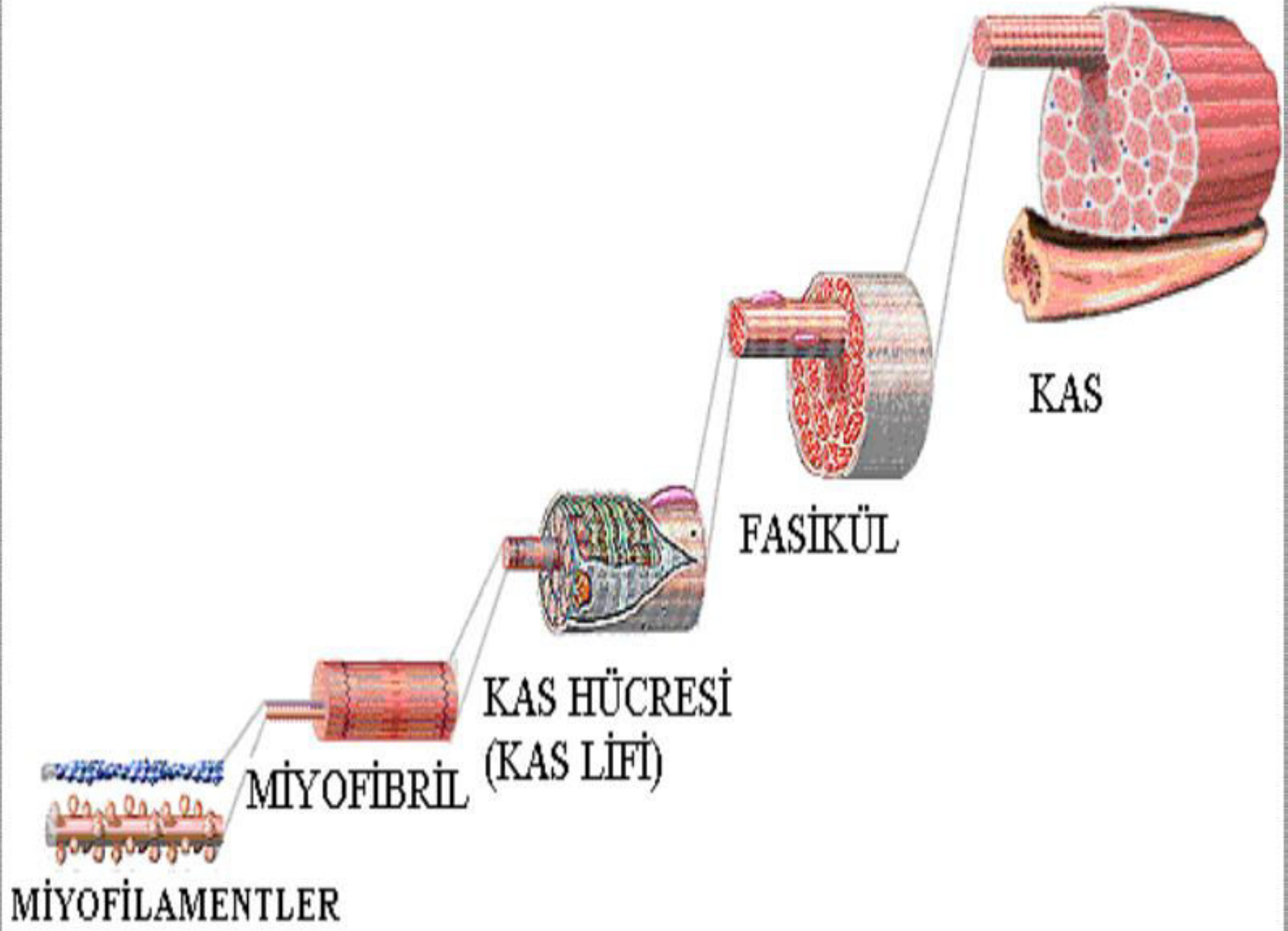
- **Epimisyum;** Tüm kası saran sıkı bağ doku tabakasıdır.
- **Perimisyum;** Kas hücre fasiküllerini çevreler.
- **Endomisyum;** Her bir kas hücrelerini saran ince ekstraselüler matriks tabakasıdır.

İskelet kası hücresi çok çekirdeklidir.

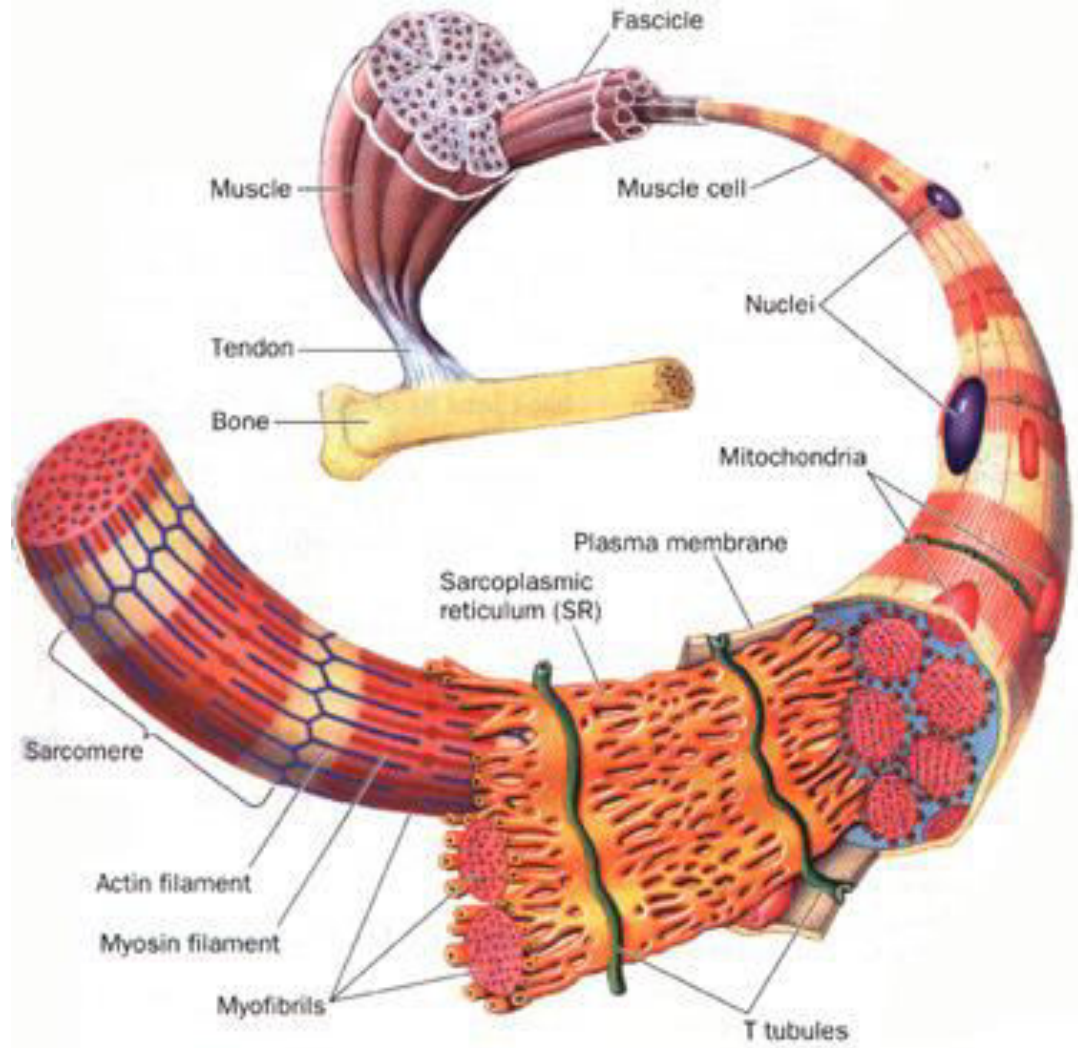

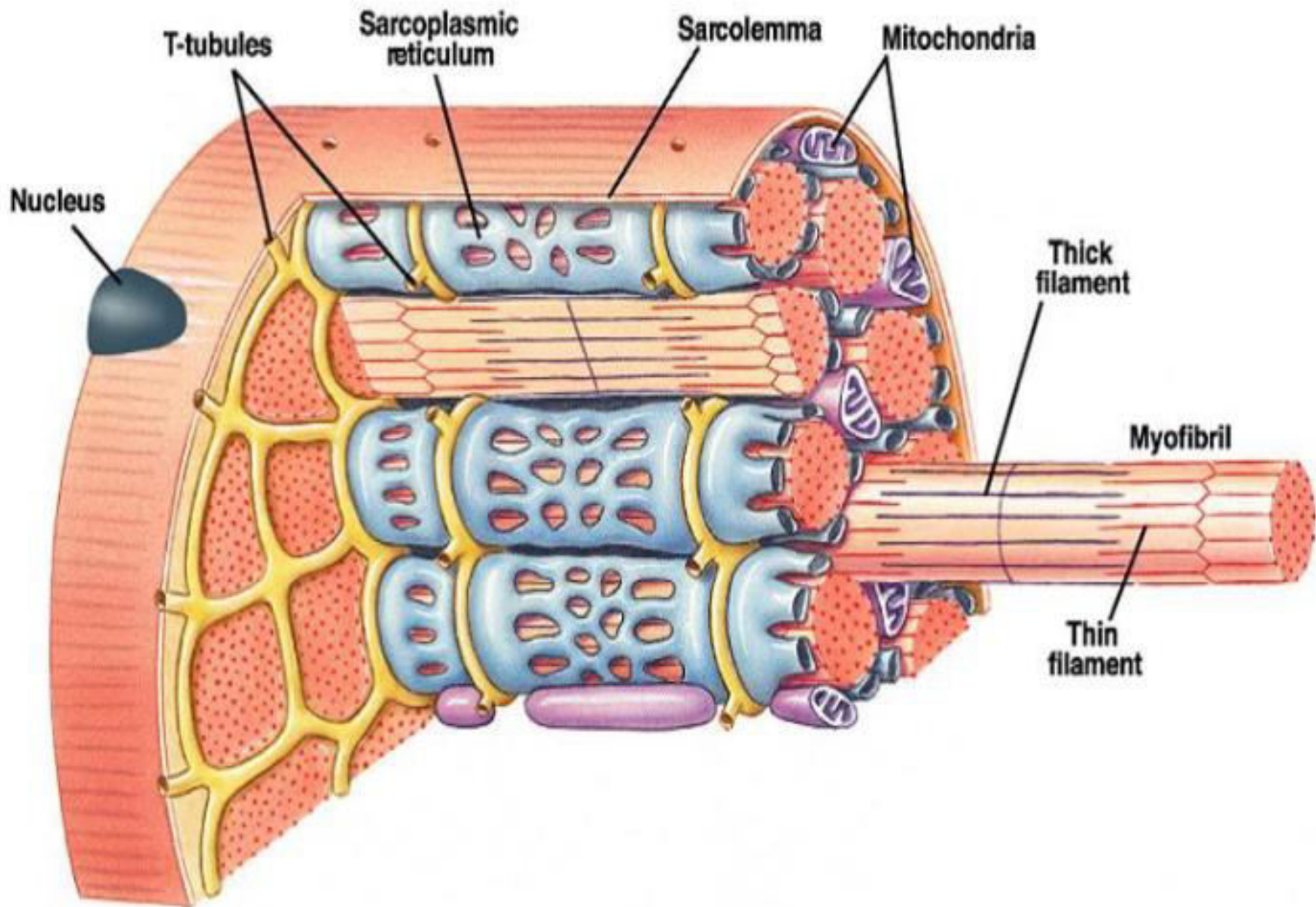

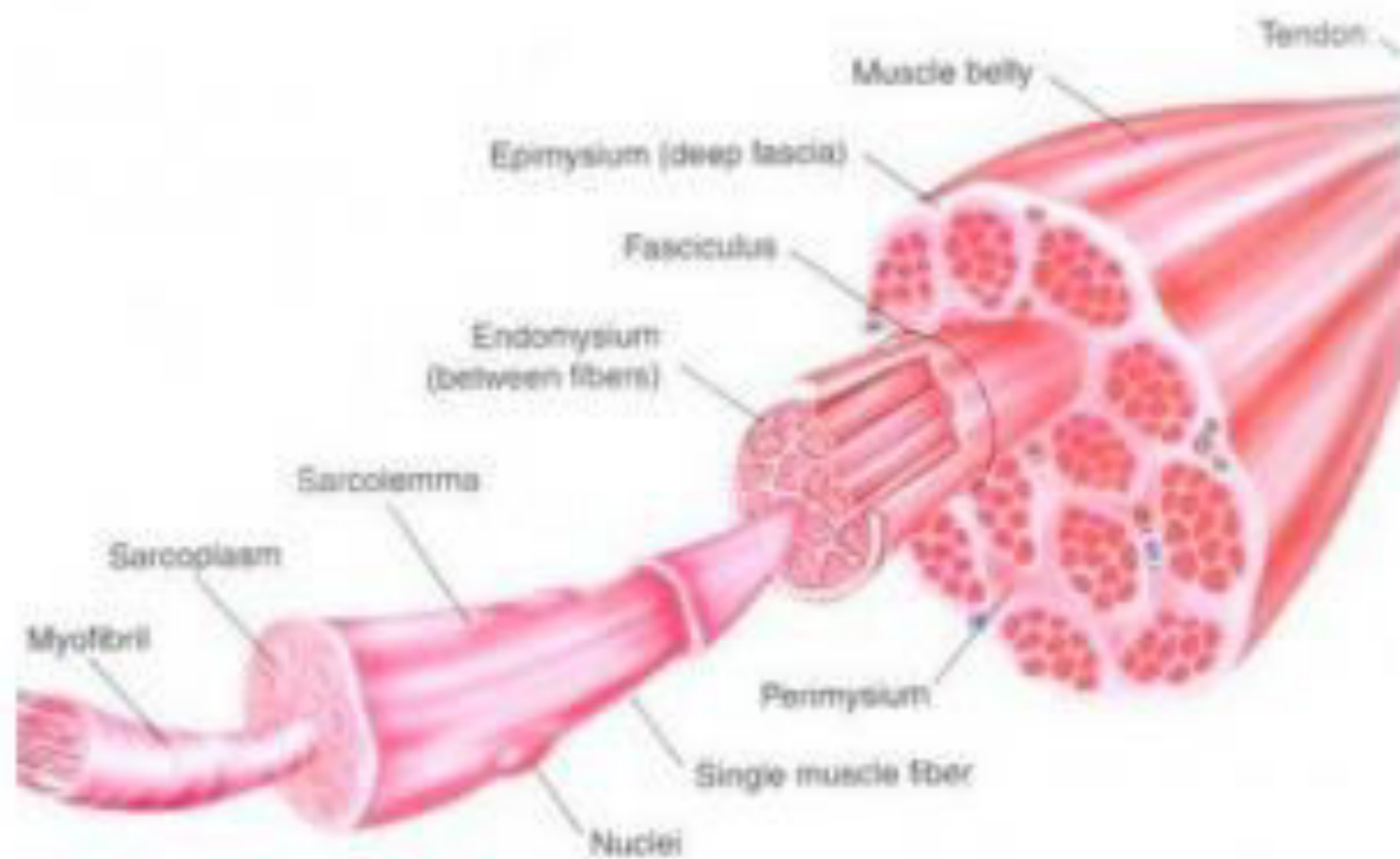

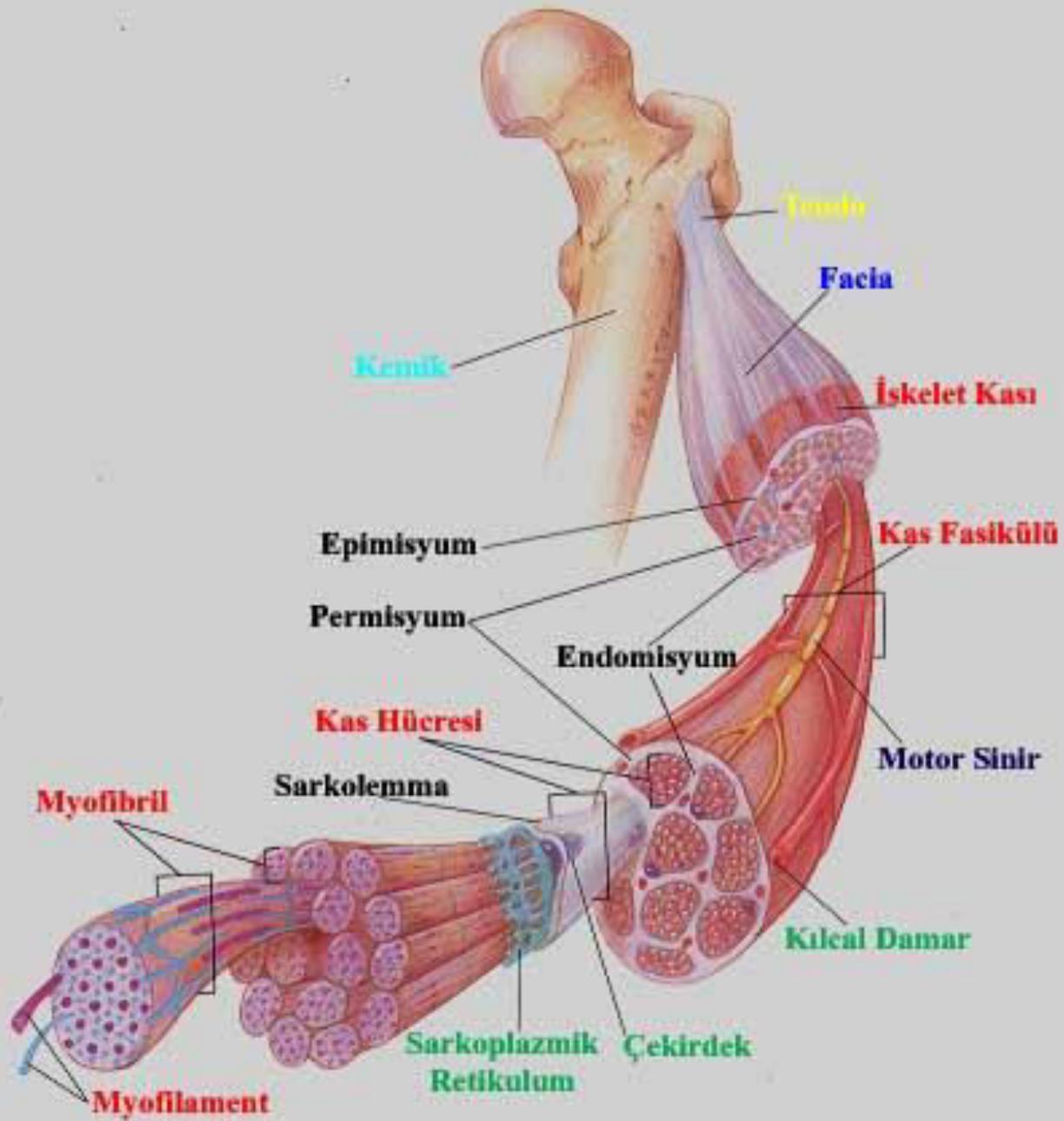
Kas lifi zarına
***Sarkolemma**,
sitoplazmasına ise
***Sarkoplazma**
denir.
Kas liflerindeki
endoplazmik
retikuluma
***sarkoplazmik**
retikulum denir.

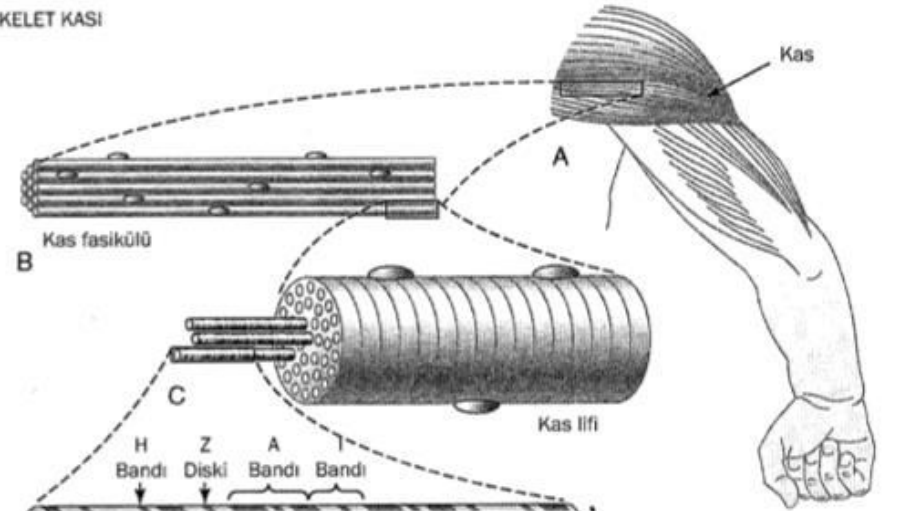

İSKELET KASI

Miyofibriller

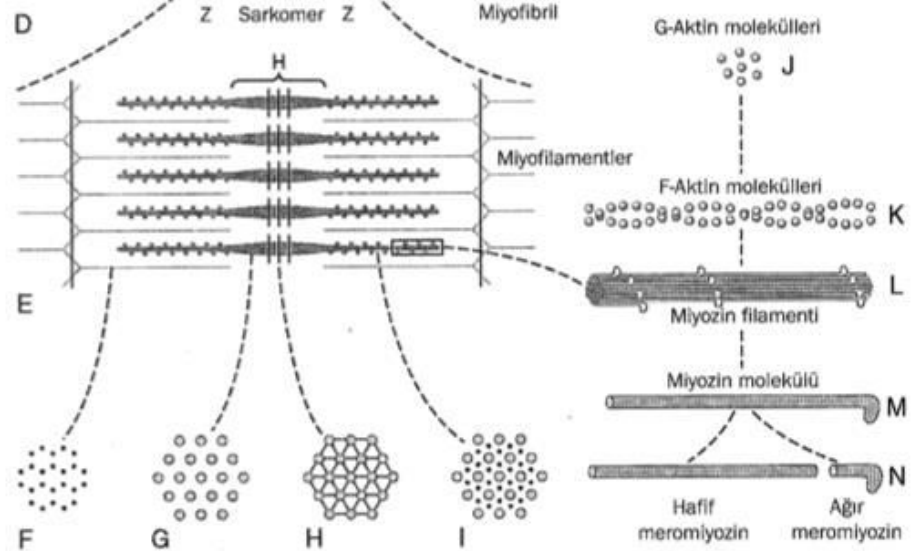
“miyofilament” adı verilen ince ve kalın uzantılardan oluşur.

Miyofilamentler kasılabilir proteinlerden oluşmuştur.

Miyozin, aktin, tropomiyozin, troponin

ŞEKİL 6.1

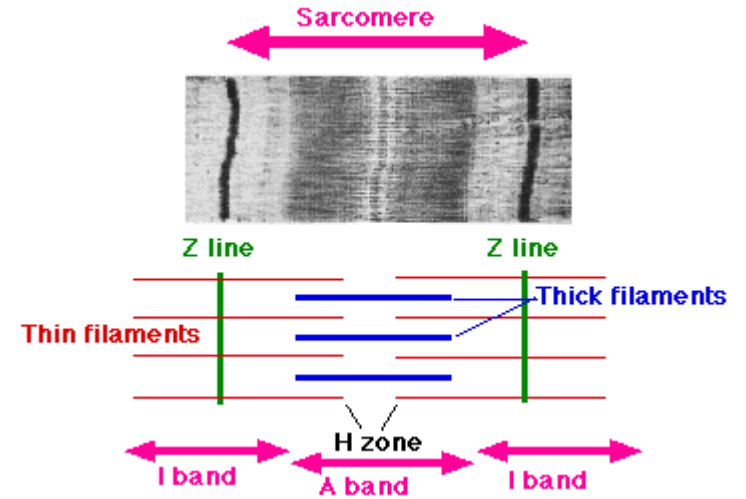
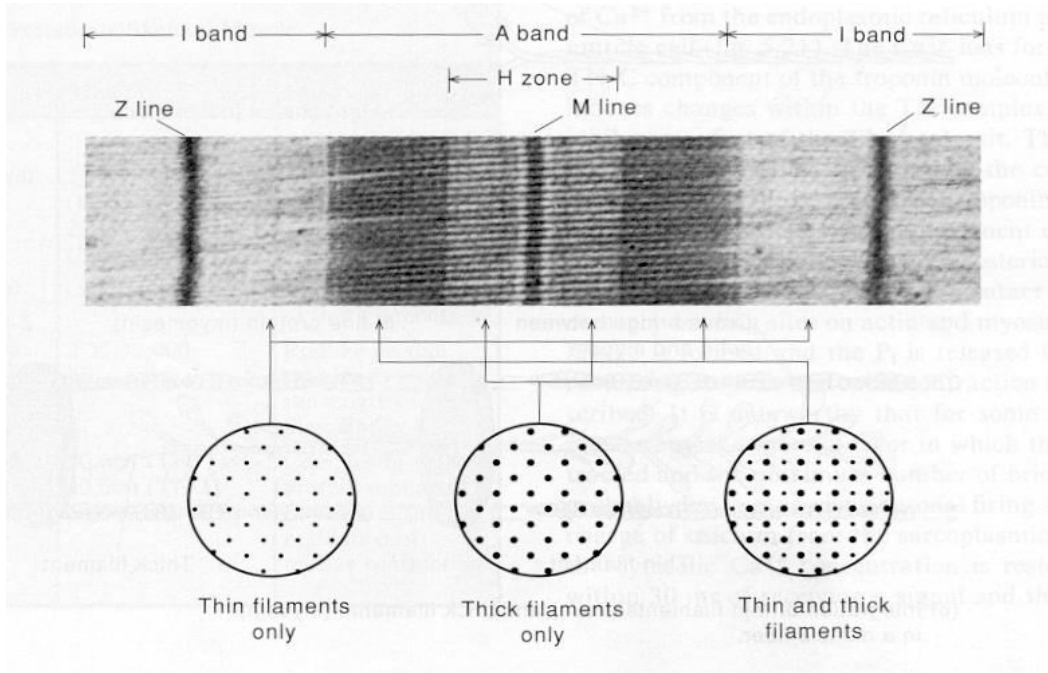
Bütünden moleküler düzeye kadar iskelet kasının organizasyonu. F, G, H ve I ile belirtilen düzeylerde enine kesitlerdir. (Sylvia Colard Keene tarafından çizilmiştir. Fawcett: Bloom ve Fawcett: A Textbook of Histology. Philadelphia, W.B. Saunders Company, 1986'dan modifiye edilmiştir.)

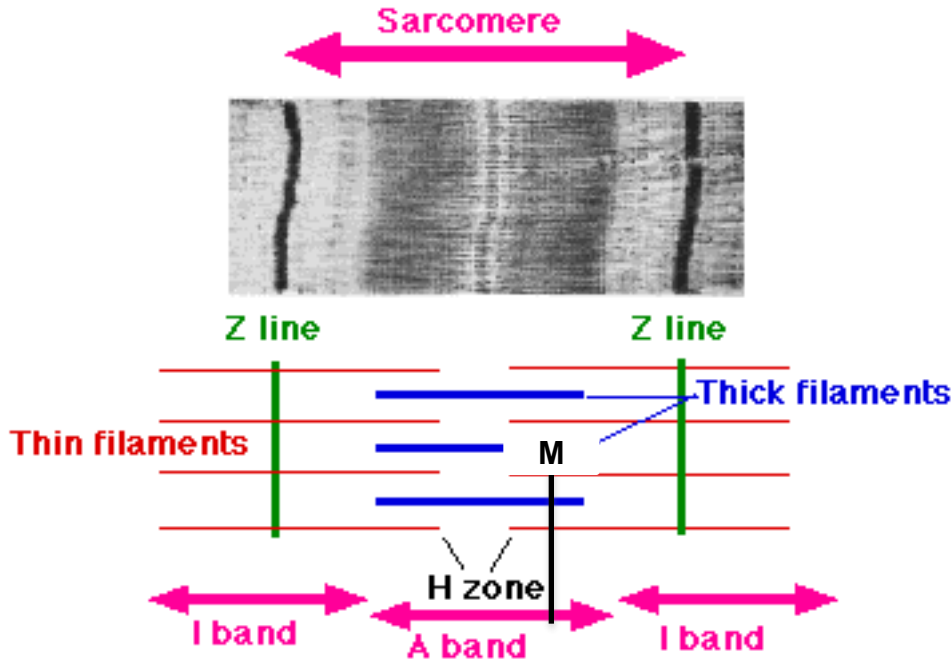
Bloom ve Fawcett: A Textbook of Histology. Philadelphia, W.B. Saunders Company, 1986'dan modifiye edilmiştir.)

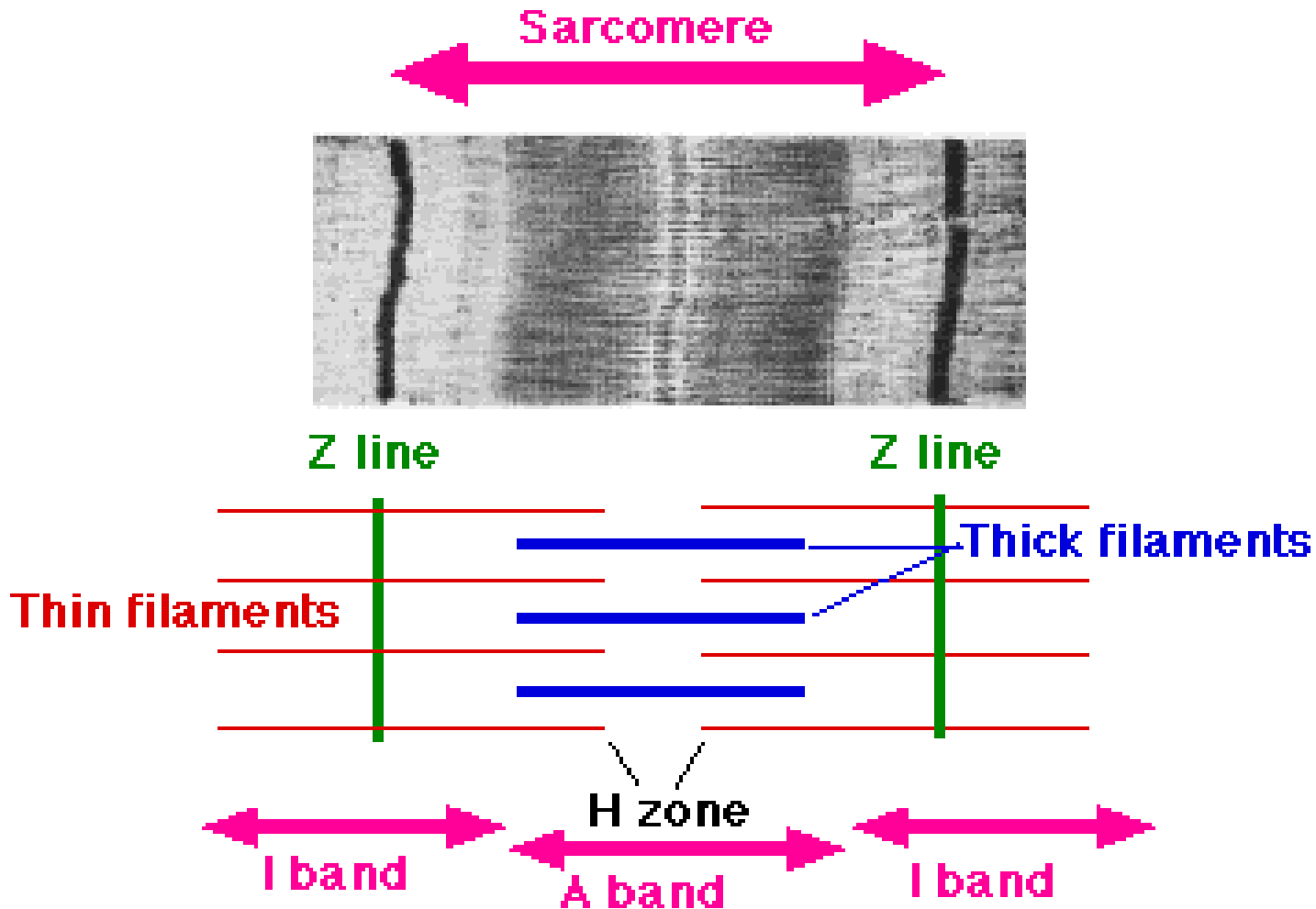
- Elektron mikroskobu ile boyuna kesitte incelendiğinde birbiri ardına gelen koyu “A” ve açık “I” bandları gözlenir.
- Bu durum kasa çizgili bir görünüm kazandırır.

- I bandı açık renklidir ve ince filamentlerden oluşmuştur. ince filamentler **aktin***, **troponin*** ve **tropomiyozin*** kompleksinden oluşur.
- A bandı daha koyu görünür ve kalın filamentlerden oluşmuştur. Kalın filamentler **miyozinden*** oluşmuştur.
- H bandı A bandının ortasındadır.
- I bandı Z çizgisi ile ikiye bölünmüştür.
- A bandı ise M çizgisi ile ikiye bölünmüştür.

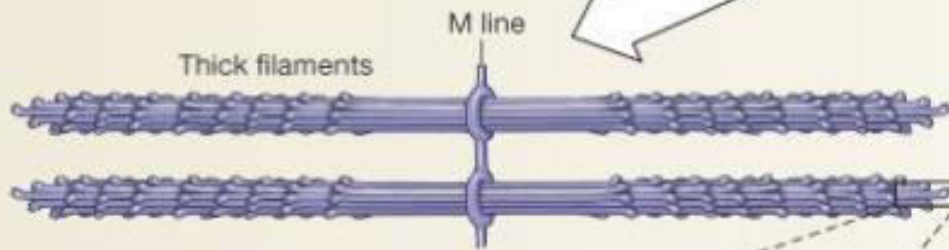
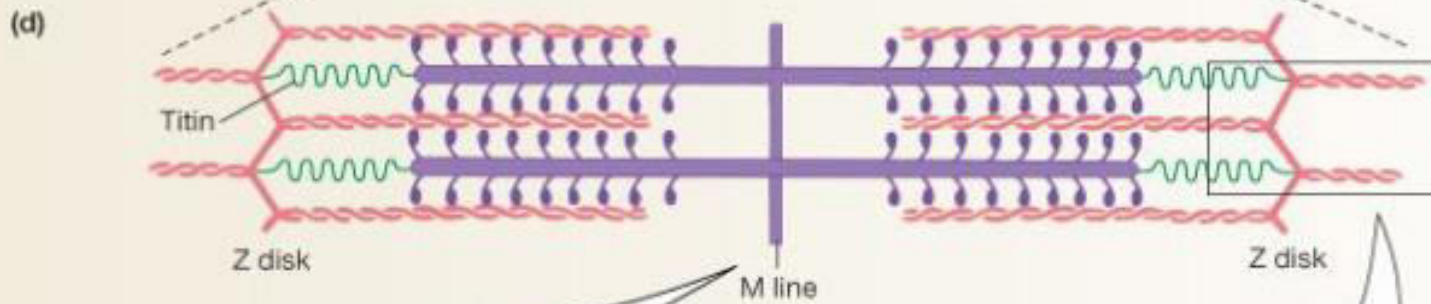
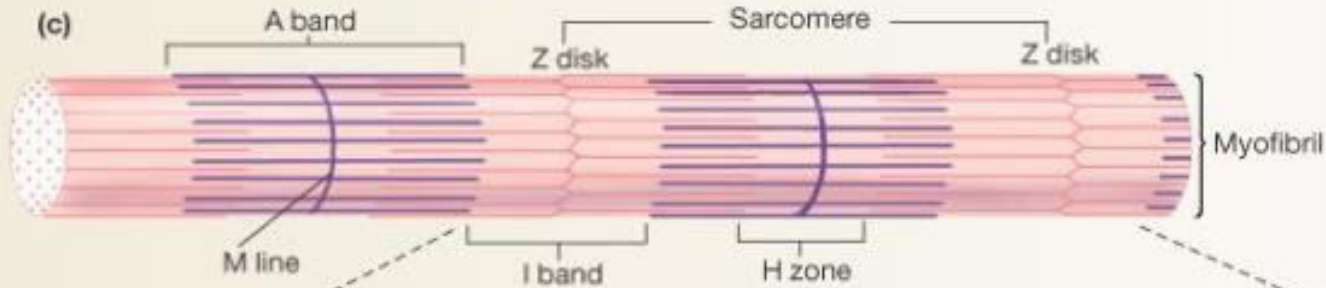

- İki Z çizgisi arasında kalan bölüme **sarkomer*** denir.
- Sarkomer kastaki en küçük kasılma birimidir.
- Bir kasta işlev gören kısım sarkomerdir. **

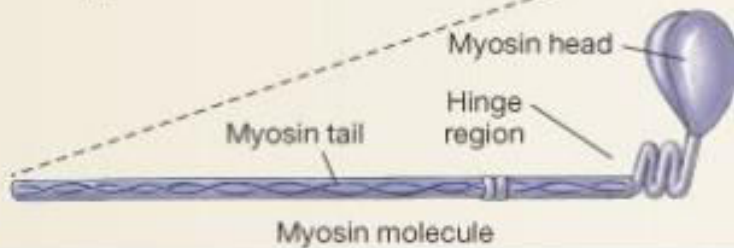
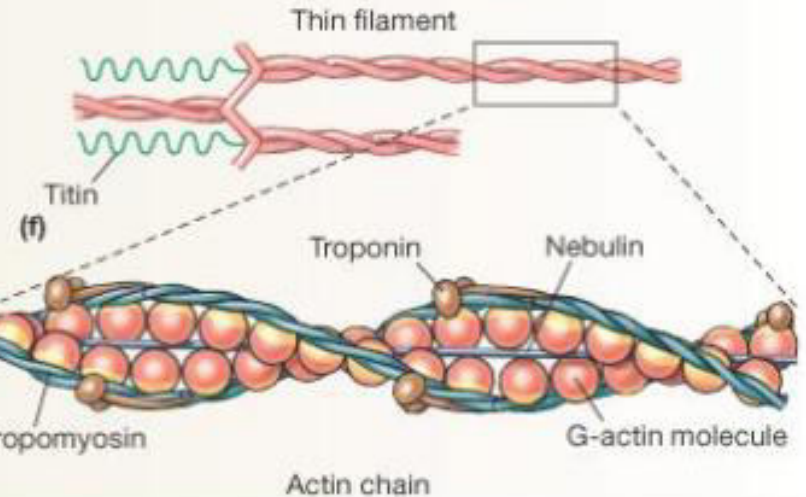

ULTRASTRUCTURE OF MUSCLE FIBER

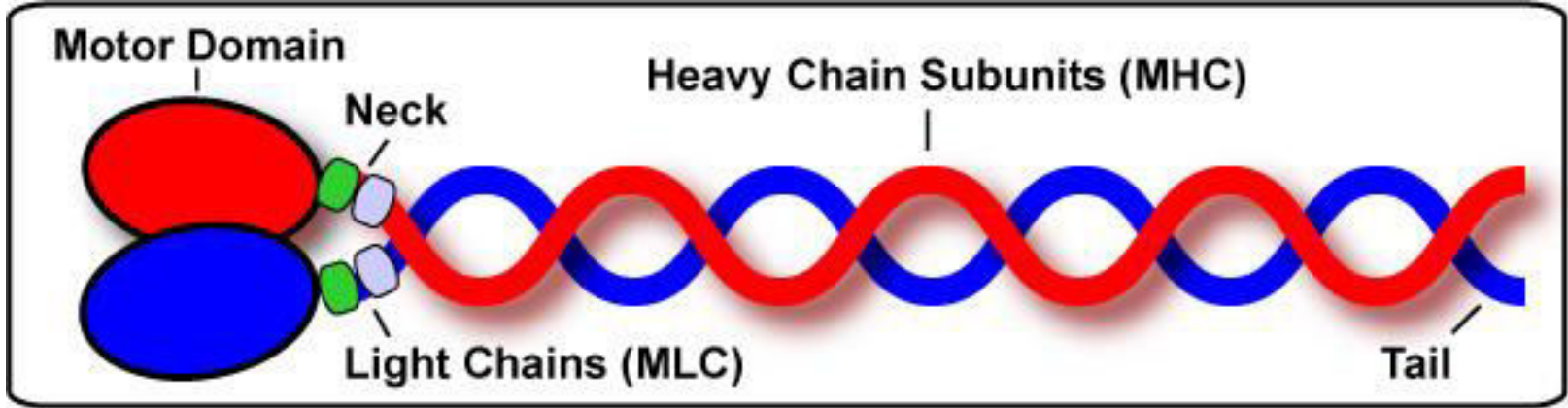
Titin, çizgili kas dokularının kasılmasında önemli olan bir proteindir. Sarkomerdeki Z çizgisini M çizgisine bağlar.

Nebulin, Aktin filamentlerini Z diskine bağlar.

Miyozin

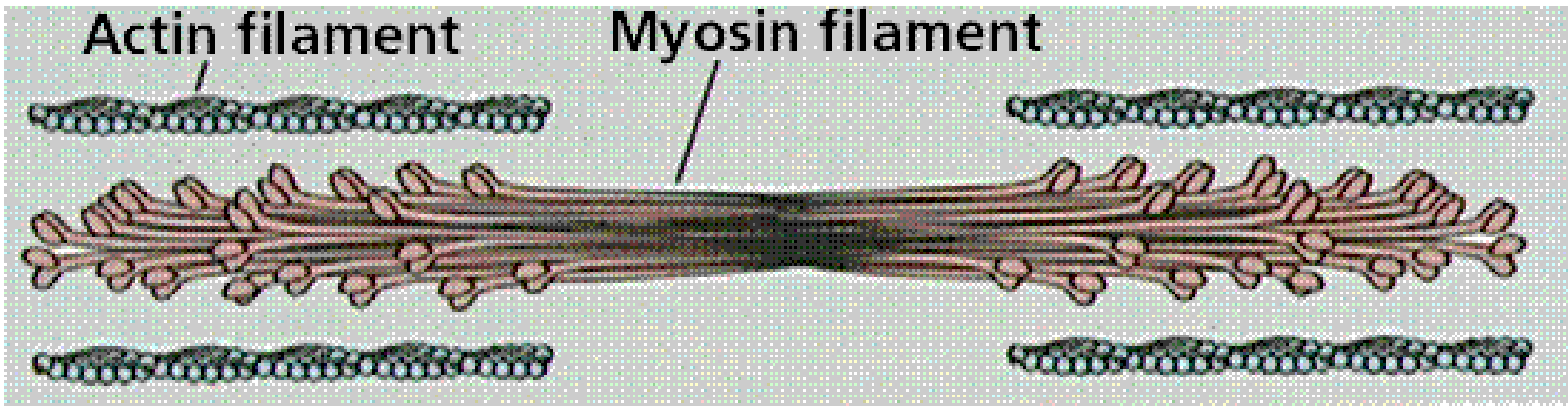
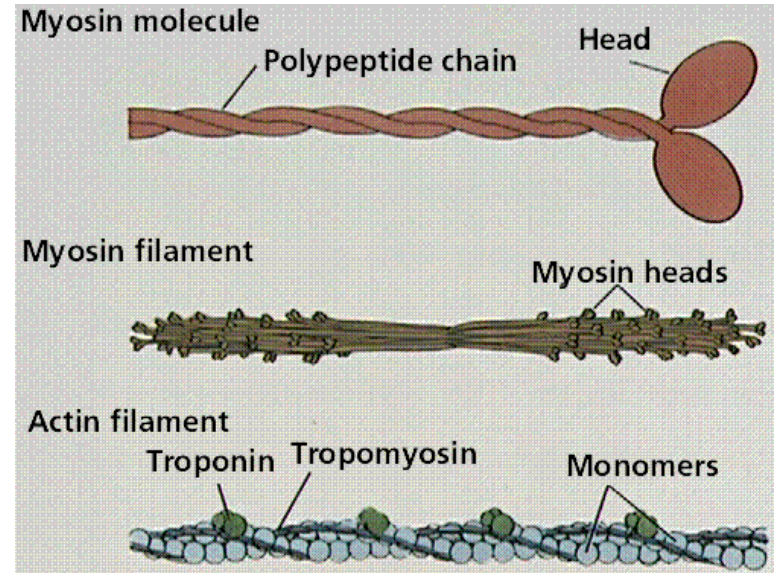

- Baş, boyun ve kuyruk kısmından oluşur.
- Her bir baş bölgesi 2 hafif zincir ile birleşir.
- Kuyruk kısmında 2 ağır zincirin kuyrukları birbiri üstünde dönerek birleşir.
- Kalın filaman oluşturur.**

Aktin, Tropomiyozin, Troponin

- Boncuk yapısına benzer bir yapıdadır.
- Aktin filamenti uzun ve çift sarmal oluşturan 2 globüler aktin zincirinden oluşur.
- Tropomiyozin aktin molekülünün 2 zincirinin arasında bulunur.
- Troponin, tropomiyozin molekülleri arasında bulunan küçük globüler yapılarıdır.

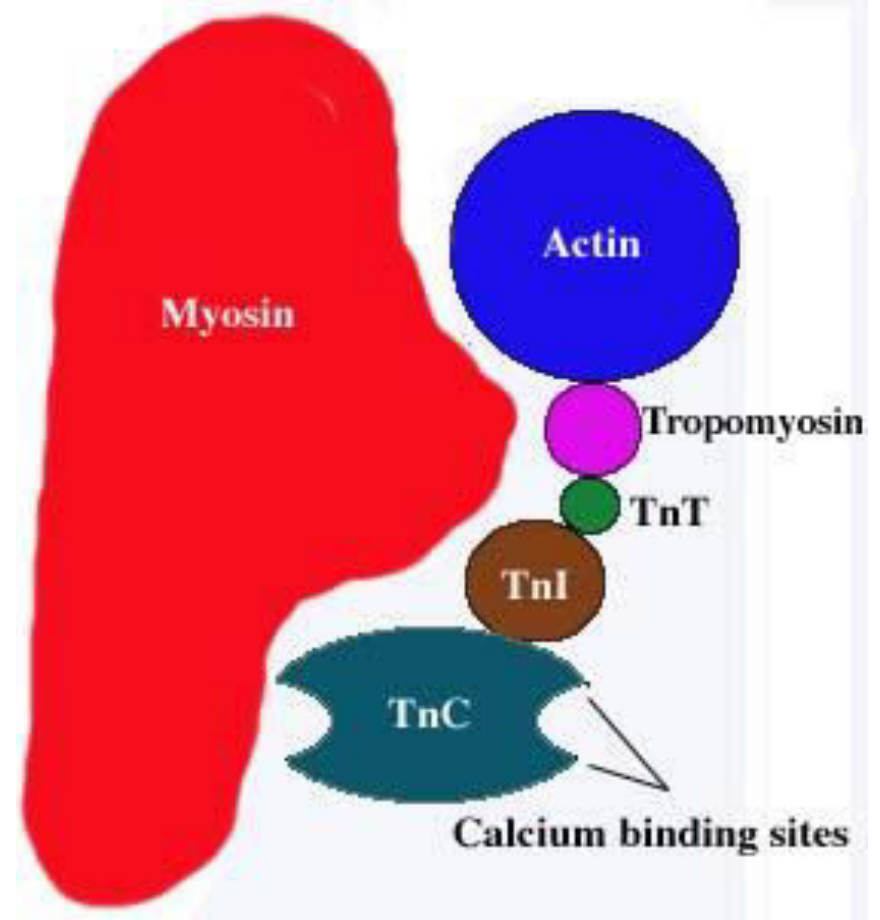
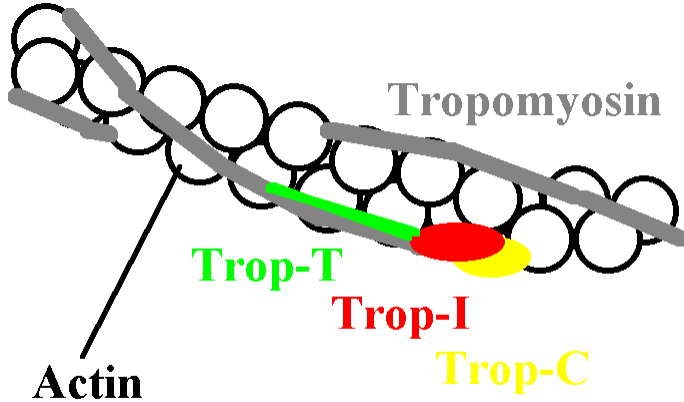
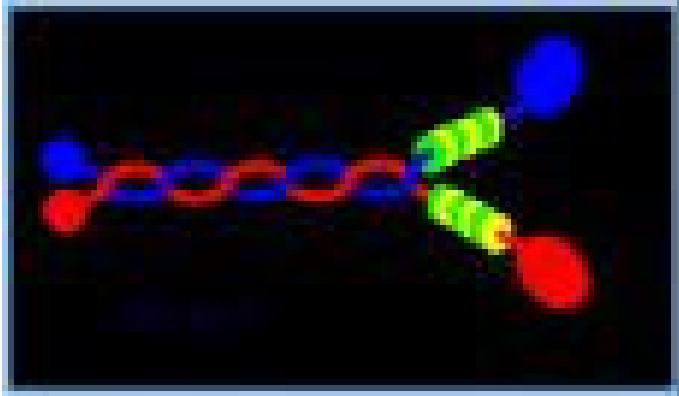

Troponin; Tro I, Tro T ve Tro C olmak üzere üç alt birimden oluşur.

Tro T; troponini tropomiyozine bağlar

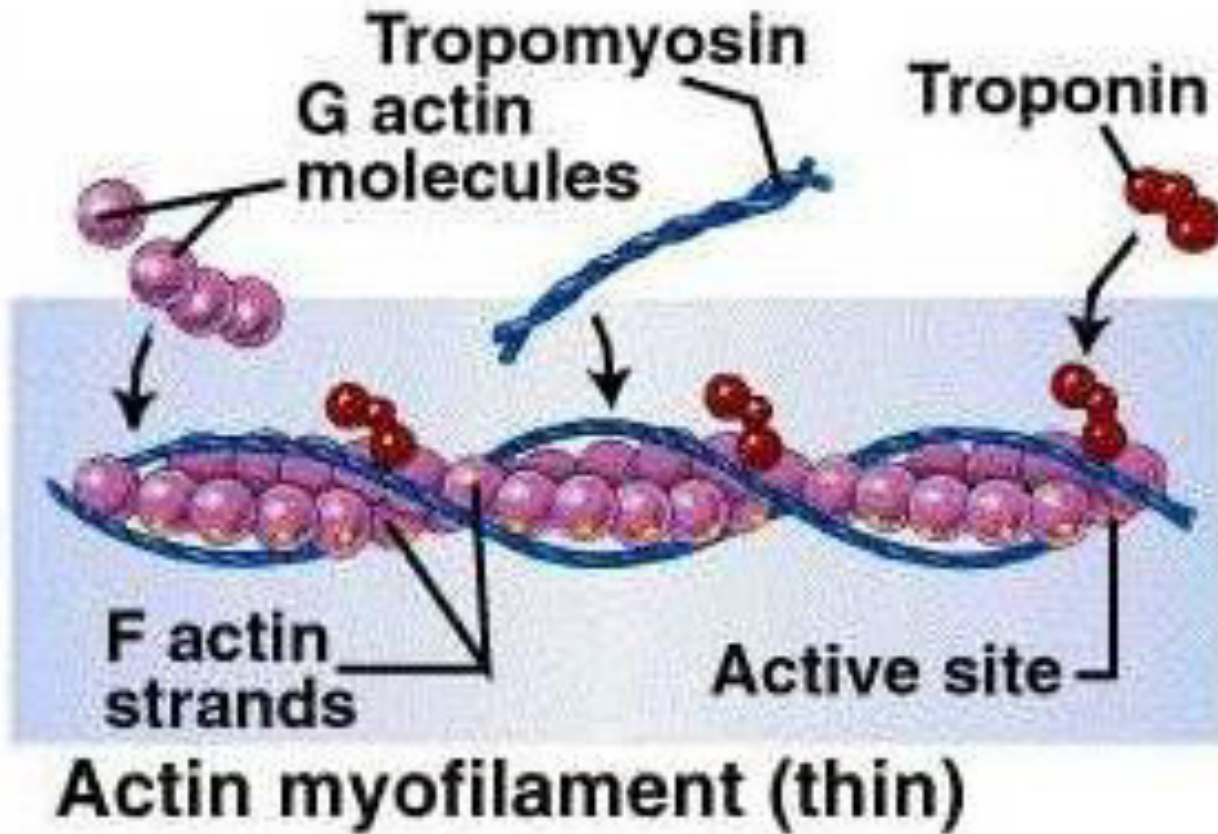
Tro I; miyozin ile aktinin etkileşimini inhibe eder.

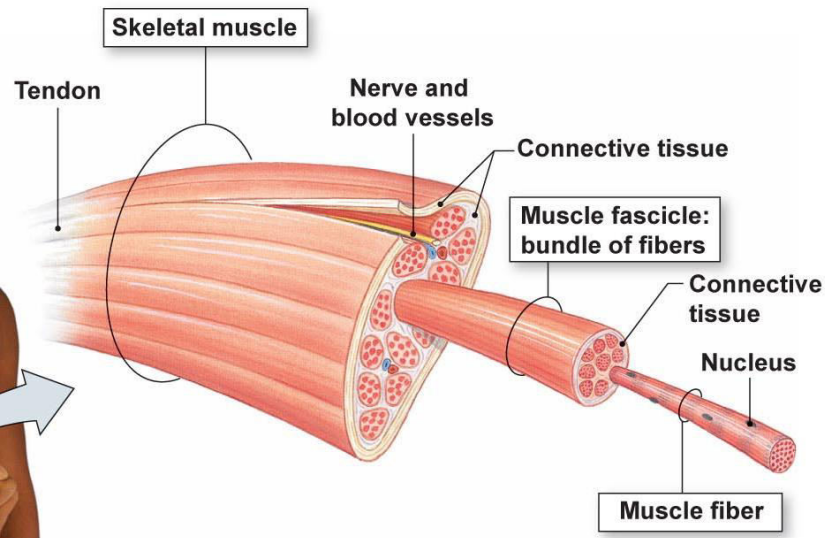
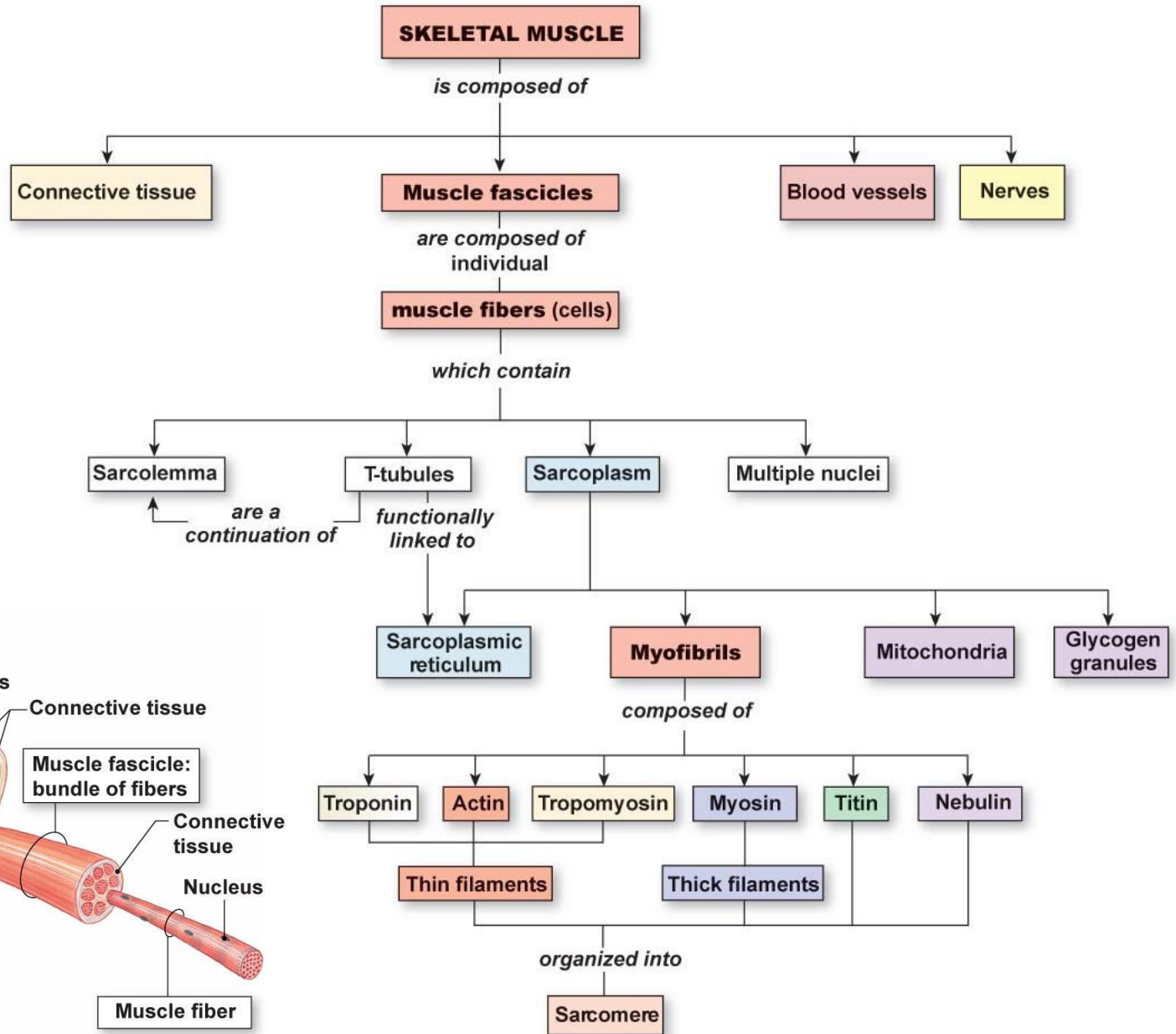
Tro C; kasılmayı başlatan iyon olan kalsiyum bağlar.**

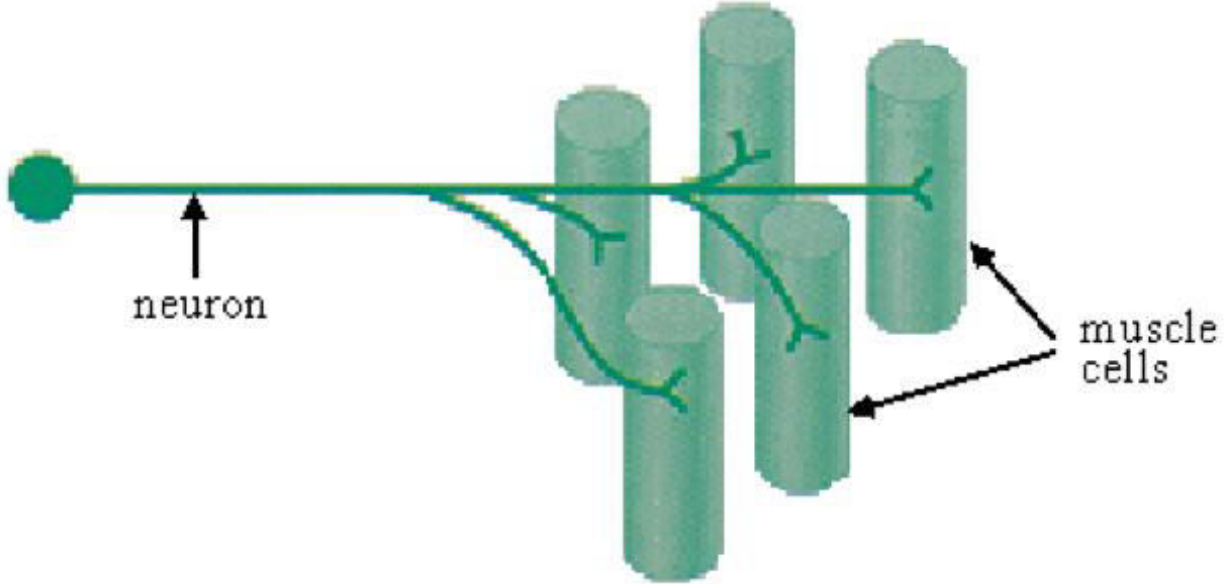
Aktin, tropomyozin ve troponin proteinlerinin yapısı

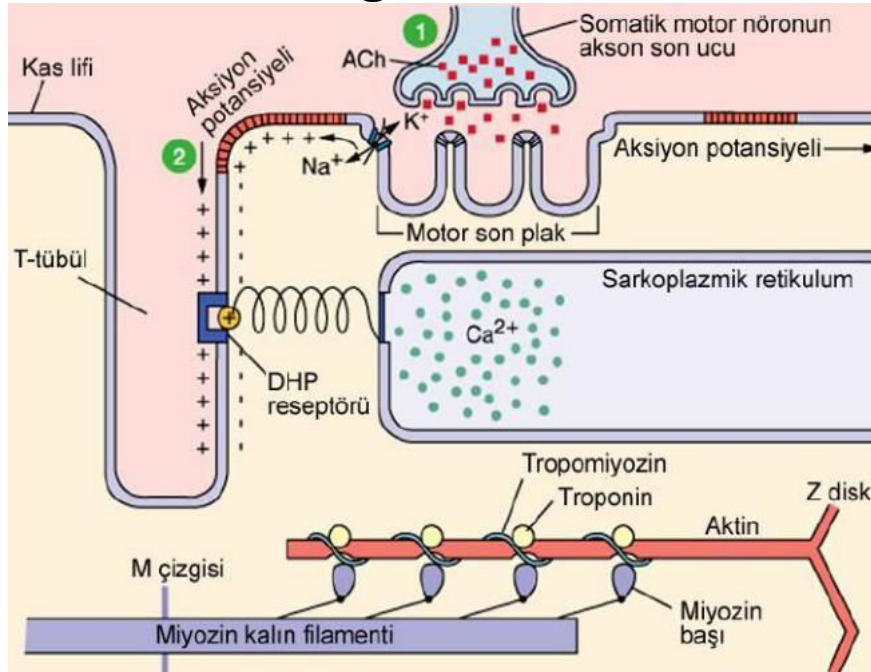

- *Her bir kas lifi bir motor sinir ucu ile bağlantılı olmak zorundadır.*
- Bir motor nöron ve onun innerve ettiği kas lifleri beraberce **motor ünite** olarak isimlendirilir.
- Bir motor sinir lifi aynı anda çok sayıda kas lifini uyarabilir.

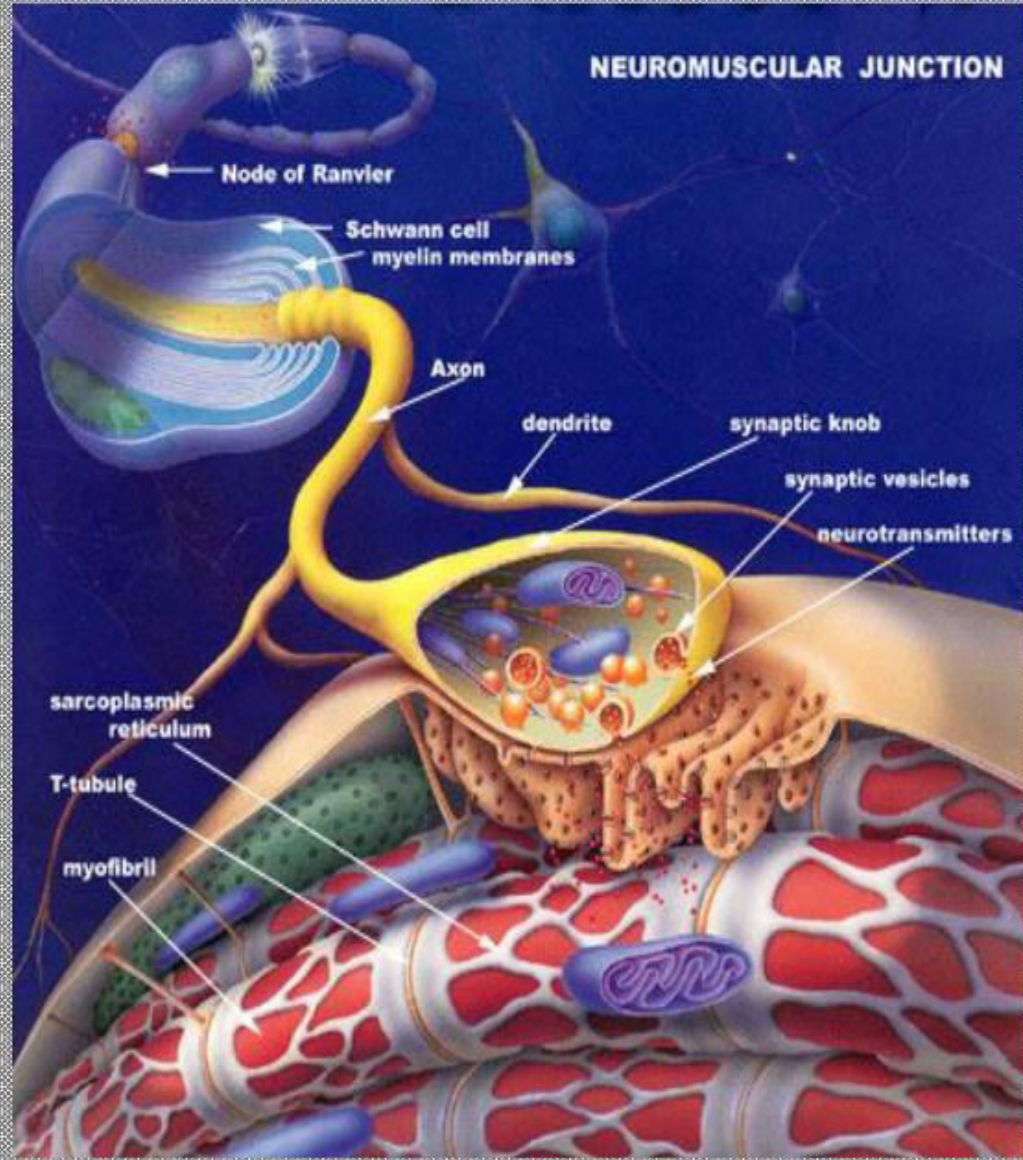

- Sinir ve kas gibi uyarılabilen dokuların istirahatten, uyarılmış hale geçmesi **aksiyon potansiyelleri** ile gerçekleştirilir.
- Kası uyararak sinirin aksonu kasa yaklaştığı zaman dallara ayrılır.
- Bu dallar sinirden kasa uyarı iletimini sağlayan nörotransmitter madde (asetilkolin)** vezikülleri bulunur.
- Bu sinir uçları kas hücre zarında bulunan ve motor son plak adı verilen kalınlaşmış bölüme yerleşir.
- Bu yapıya **sinir kas bağlantısı** denir.

Sinir ve kas hücreleri arasında iletişimin gerçekleştiği bölge

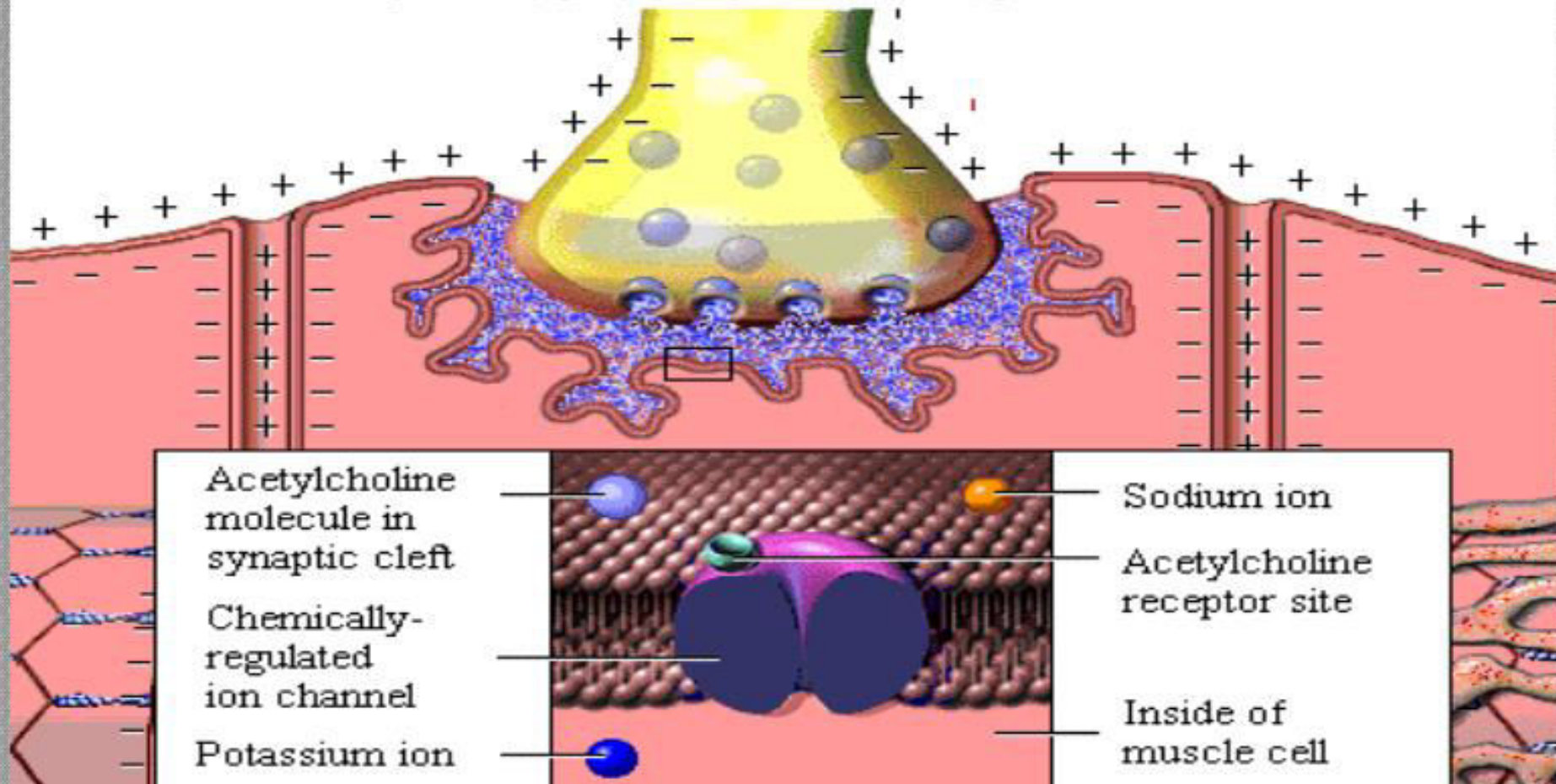
Sinirden Kasa Uyarı İletimi***

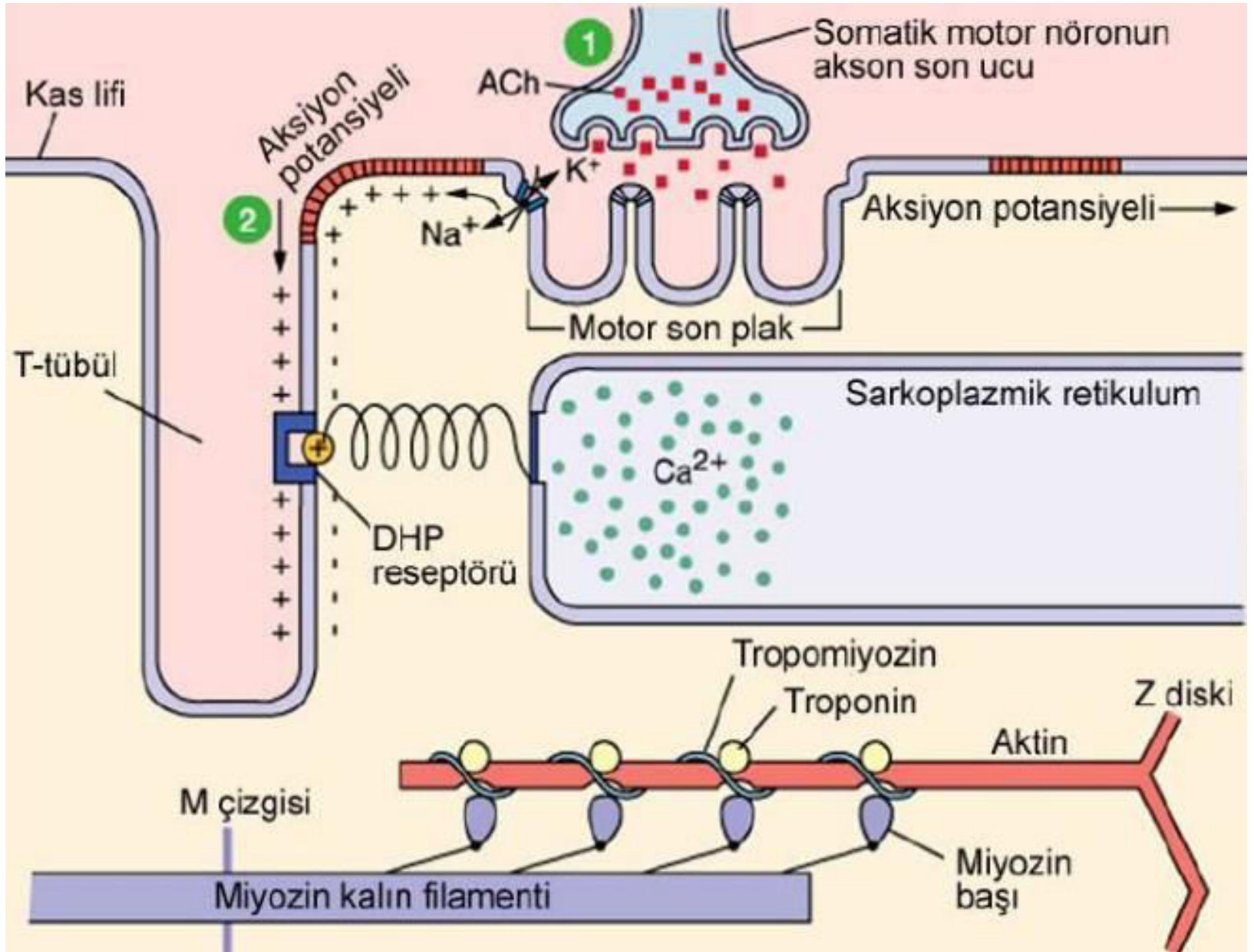
- 1) Motor sinirin ucuna gelen uyarı kalsiyumun** sinir hücresi içerisindeki kalsiyum miktarının artmasına neden olur.
- 2) Hücre içindeki kalsiyum miktarının artması asetil kolin veziküllerinin** salgılanmasını artırır.
- 3) Asetil kolin sinir kas bağlantısındaki boşluğu geçerek motor son plaktaki asetil kolin reseptörüne bağlanır.
- 4) Asetil kolinin reseptörüne bağlanması zarın Na^* ve K geçirgenliğini değiştirir ve bunun sonucunda Na hücre içine girer, motor son plak potansiyeli meydana gelir.
- 5) Bu potansiyel sonucu aksiyon potansiyeli **başlar.
- 6) Oluşan aksiyon potansiyeli her iki yönde kas hücre zarı boyunca iletilir ve kas kasılması ile ilgili süreçler başlar.*

Ach membranin Na^+ geçirgenliğini binlerce kat artırır.

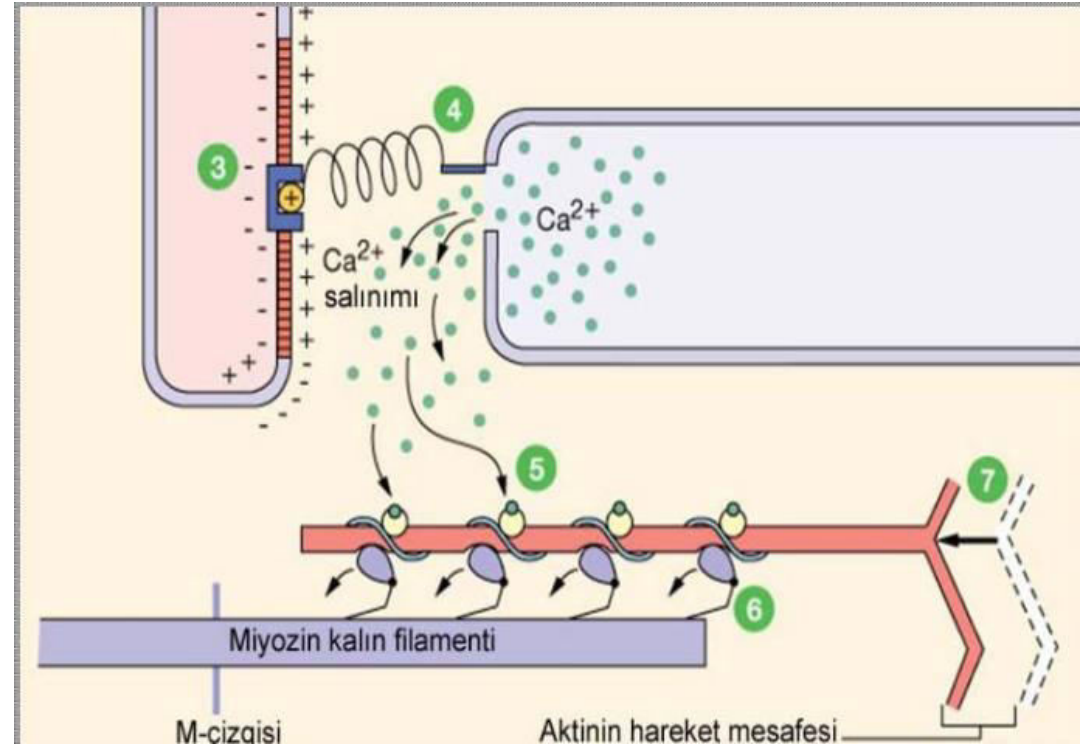
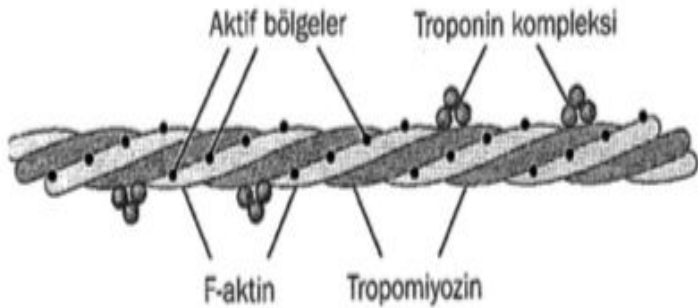
ACETYLCHOLINE BINDS TO RECEPTOR SITES

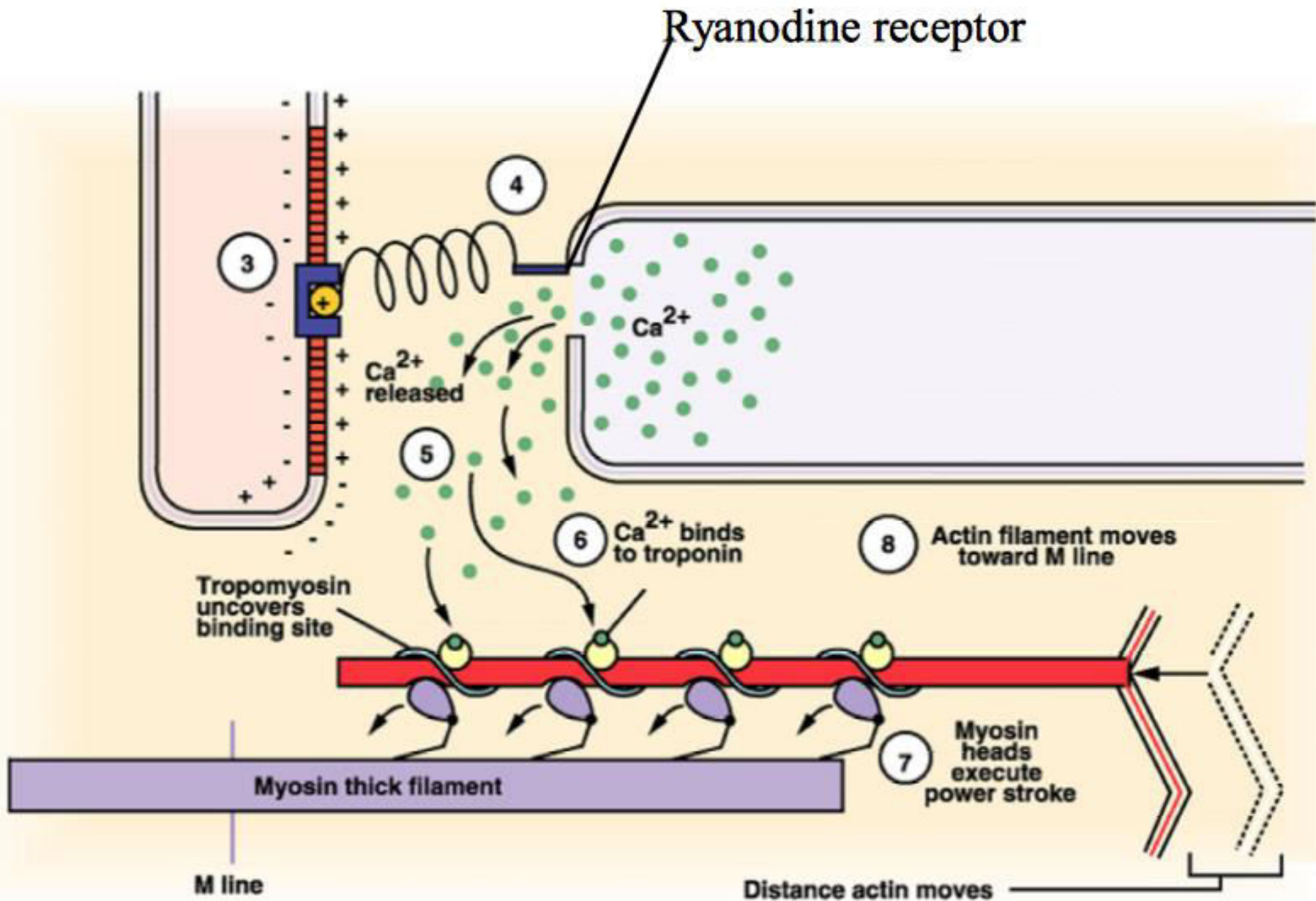

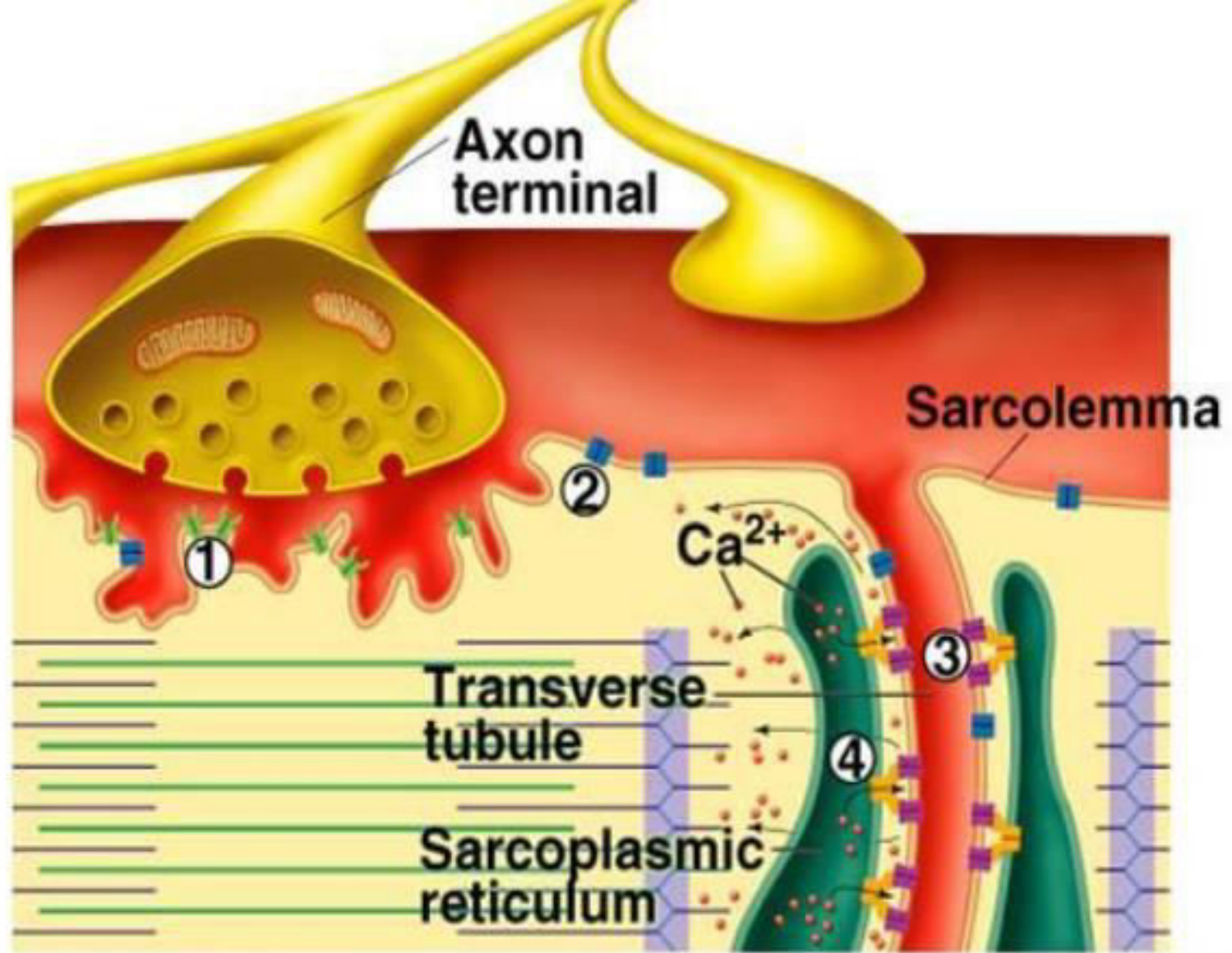

- Aksiyon potansiyeli kasa ulaşınca, T-tübül kalsiyum kanalları (dihidropiridin reseptörleri) sarkoplazmik retikulum kalsiyum kanallarının (riyanodin reseptörleri) mekanik olarak açılmasını sağlar.
- Bunun sonucu olarak sitozolde artan kalsiyum troponine bağlanarak troponin kompleksi biçim değişikliğine uğrar ve tropomyozin kompleksine uyguladığı kuvvetle onu 2 aktin ipliği arasındaki oluğa çeker.
- Bu durum aktinin aktif bölgeleri açığa çıkar ve kasılma gerçekleşebilir.
- **Tropomyozin-troponin kompleksi ile aktin arasındaki normal ilişki kalsiyum iyonları ile değişir ve bu durum kasılmaya neden olmaktadır.**

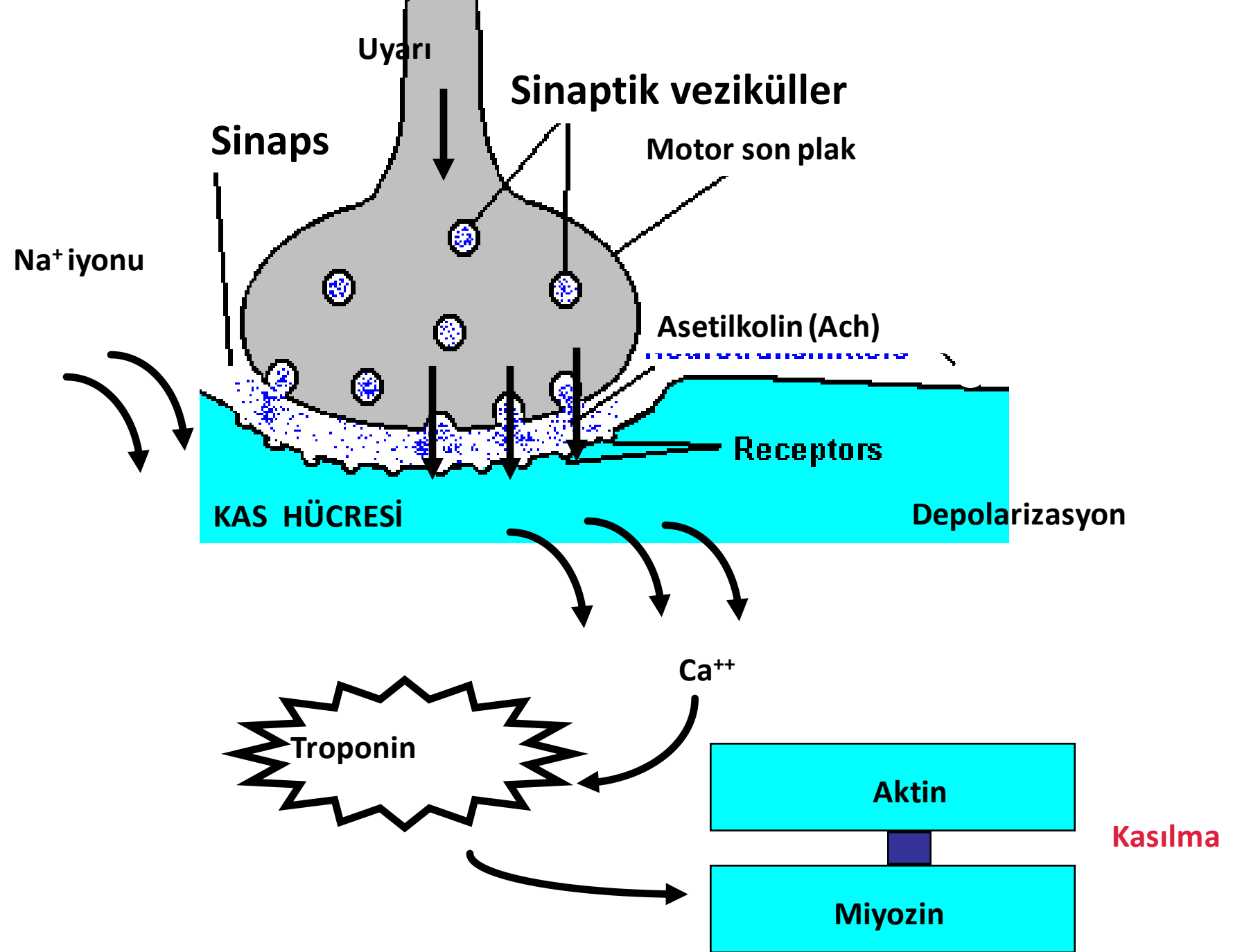

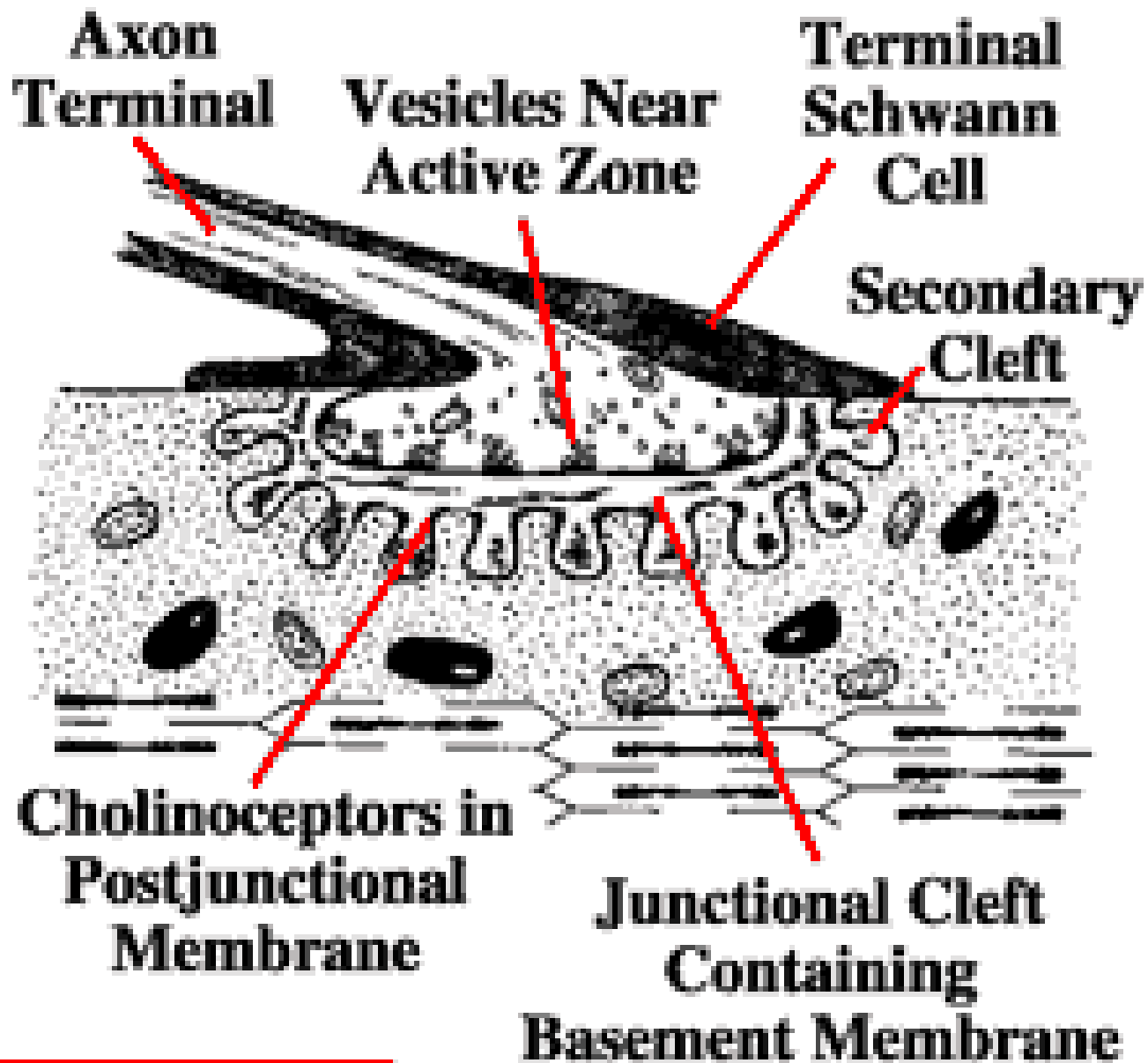
① Nicotinic acetylcholine receptor

② Skeletal muscle voltage-gated sodium channel

③ Transverse tubule voltage-gated calcium channel

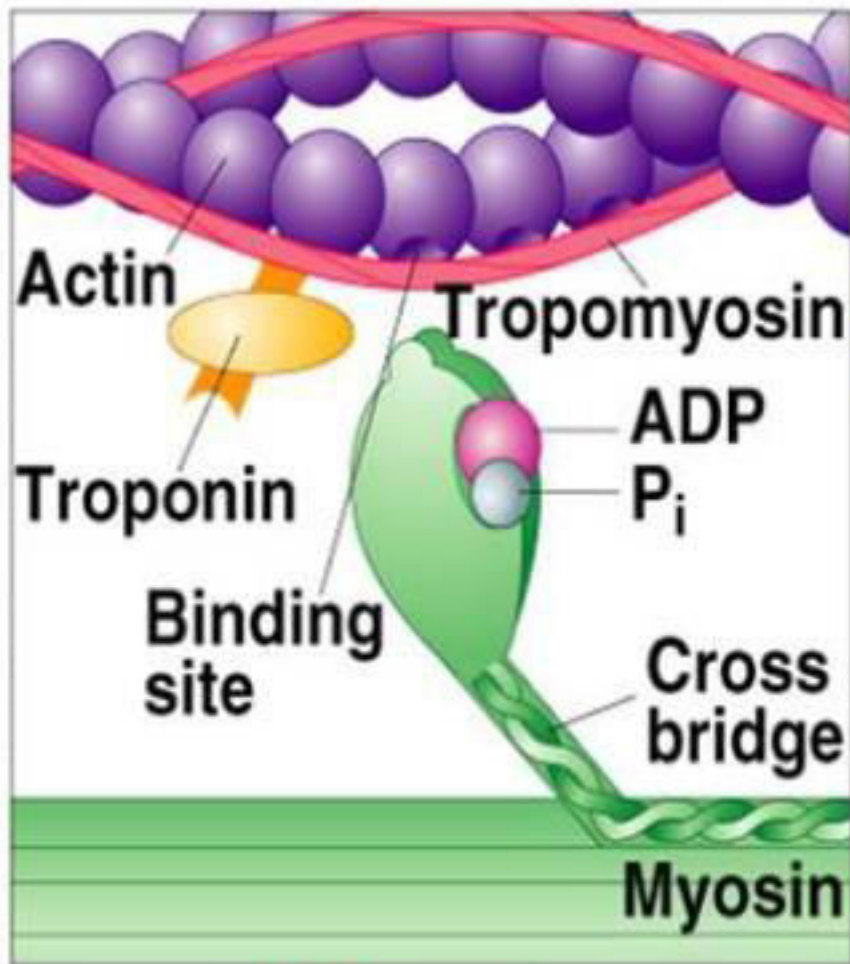
④ Sarcoplasmic reticulum calcium release channel

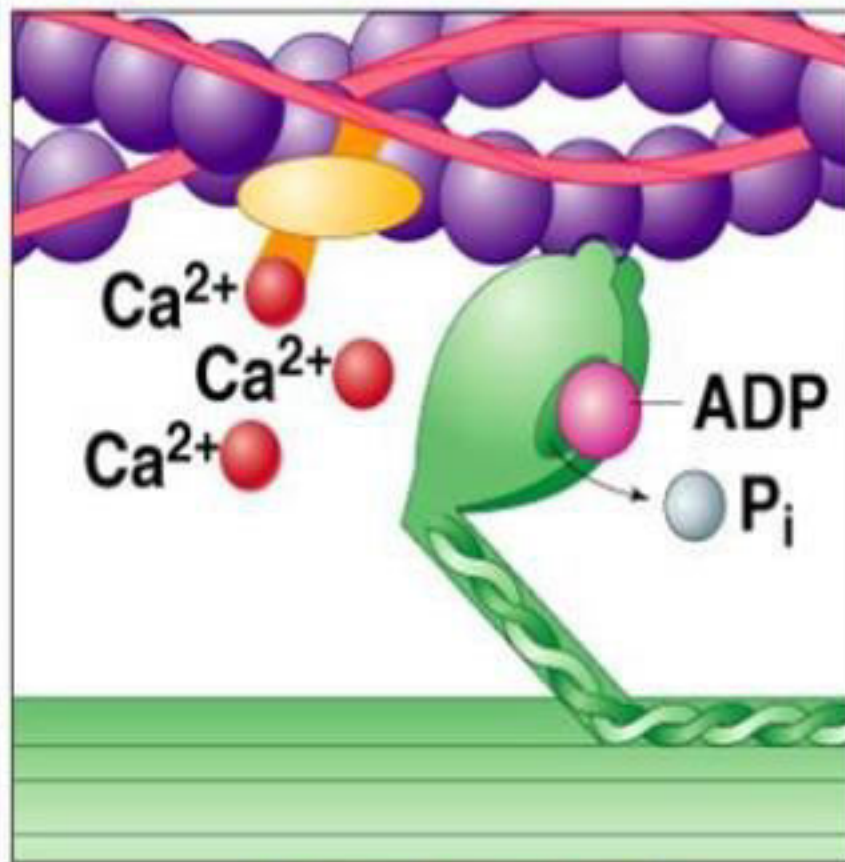

Figure 1

Relaxed muscle

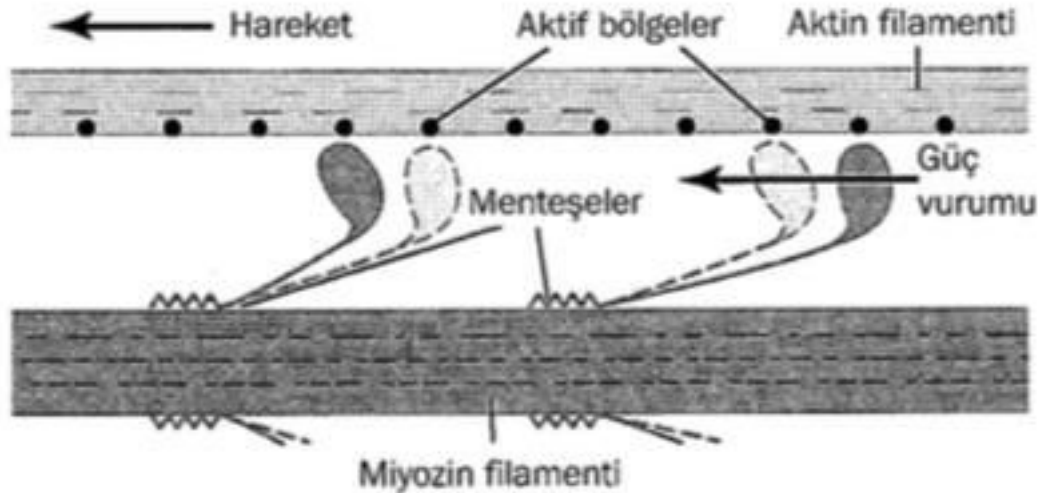

Contracting muscle

Kas kasılması

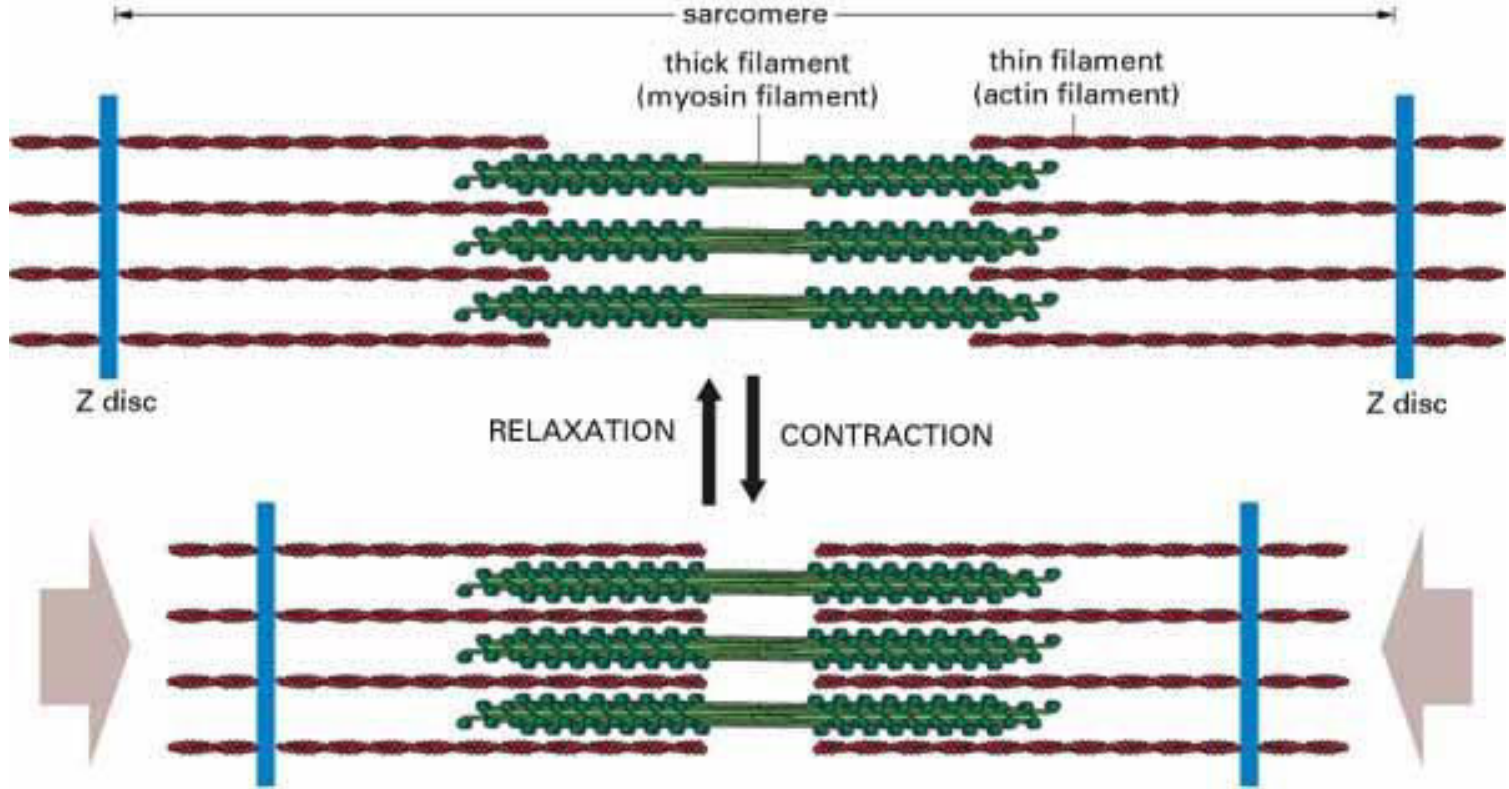
- Kas kasılmasında aktin ile miyozin filamentlerinin etkileşimi ile aktin filamentleri ortaya doğru çekilir.
- Aktin ile miyozin arasında **aktomyozin köprücükleri** kurulur.

SEKİL 6.7

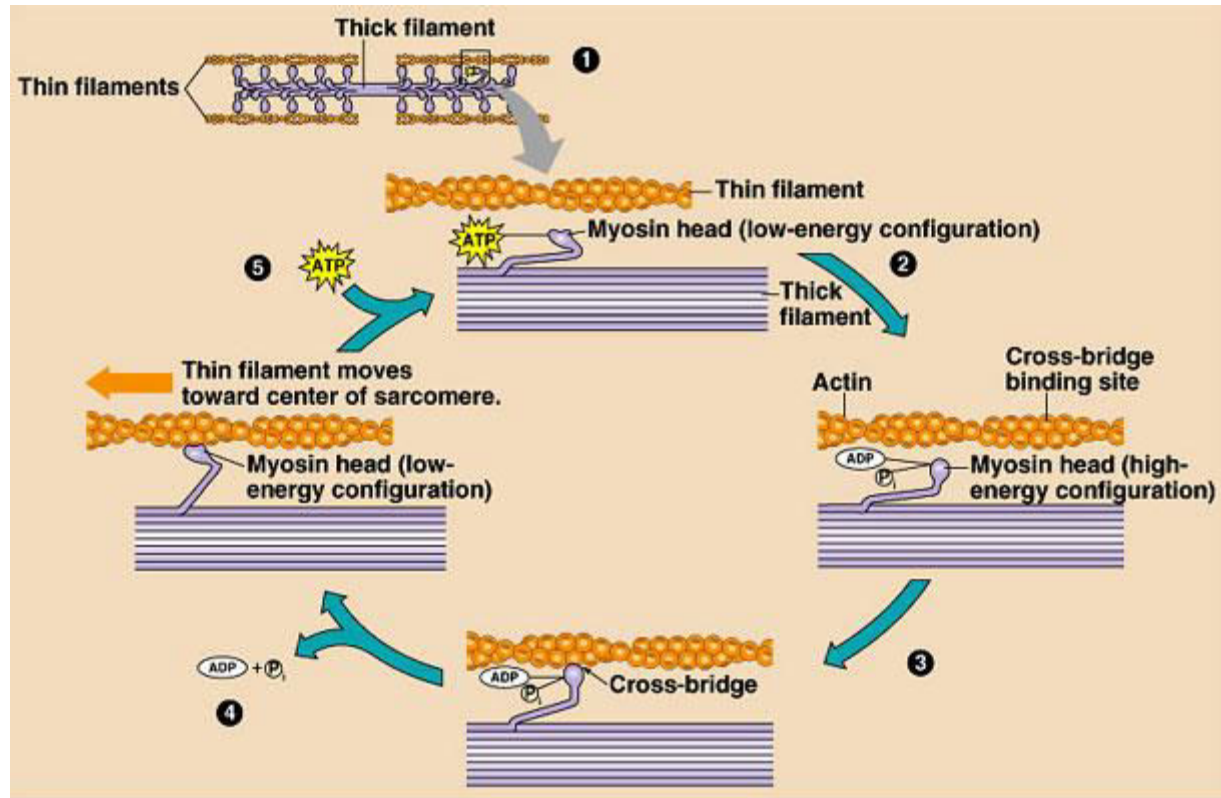
Kas kasılmasında "boyunca yürüme" mekanizması.

- Kas kasılması I bandının A bandı arasında diğer bir deyişle ince filamentlerin kalın filamentler arasına girerek/kayarak olduğu açıklanır.
- Buna kas kasılmasında **kayan filamentler*** teorisi denir.

Kas kasılması ve gevşemesi

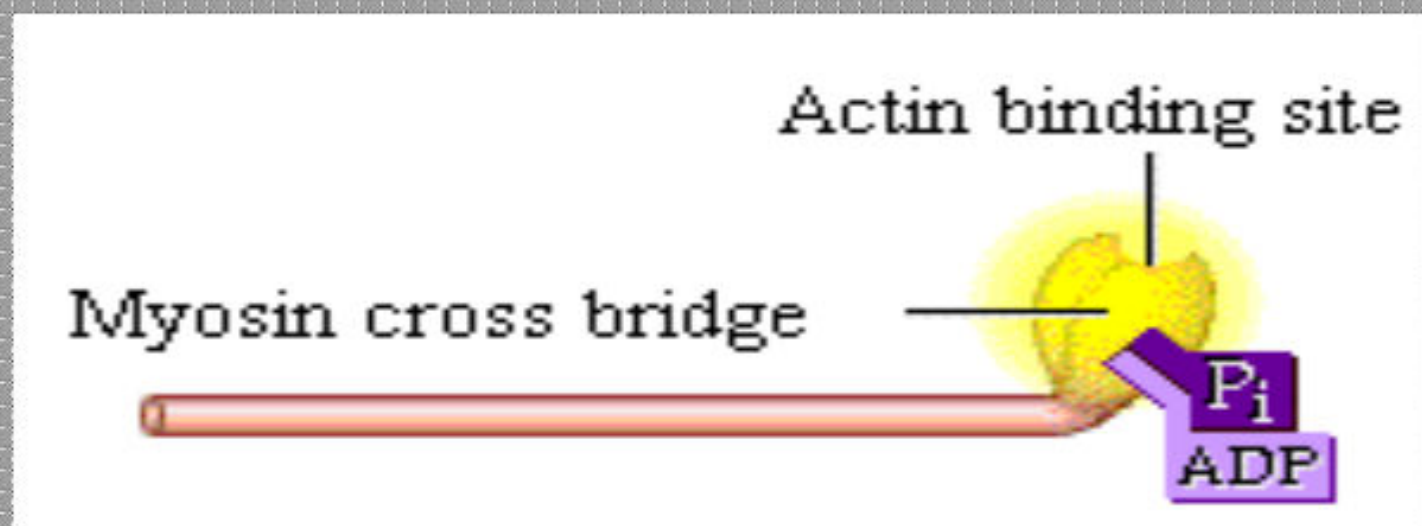
- Kas kasılma-gevşemesi, miyozinin globuler baş kısmının aktine yapışması ve ayrılması suretiyle gerçekleşir. ADP ve Pi içeren miyozin başı, aktine bağlanarak **aktin·miyozin·ADP·Pi** kompleksini oluşturur.

Kontraksiyon için enerji gereklidir.

- ATP (adenozin trifosfat)'in yüksek enerjili bağlarının parçalanarak ADP'a yıkılması sırasında açığa çıkan enerji kullanılır.

- Dinlenimde miyozin ile aktin arasında herhangi bir etkileşim yoktur.
- Kasa uyarı gelmesiyle hücre içine kalsiyum girişi artar.
- Kalsiyum troponin C ile birleşir ve aktin üzerinde troponin tropomiyozin kompleksinin kapattığı etkin noktalar açılır.
- Miyozin başları aktine bağlanır, akto-miyozin çapraz köprüleri kurulur.

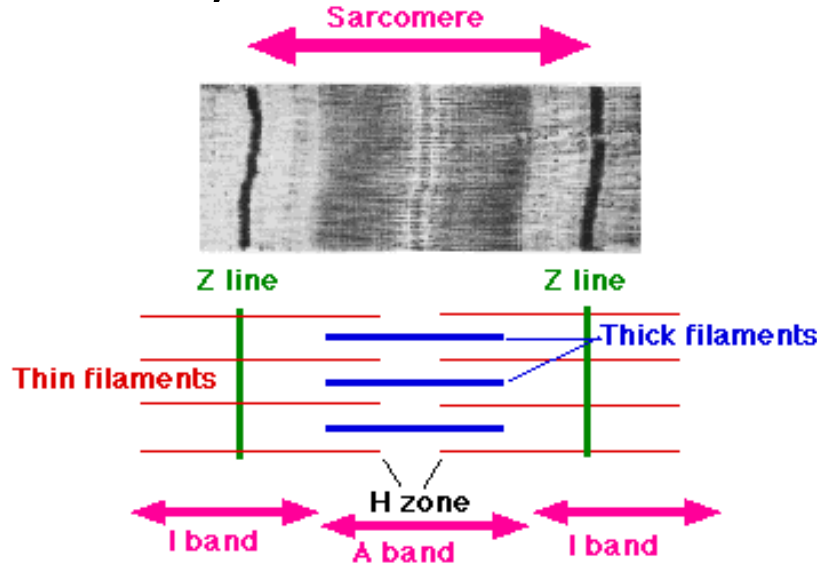
- Miyozin** başındaki ATP az enzimi ATP yi parçalar, açığa çıkan enerji miyozin başlarında bükülmeye yol açar ve ince filamentler ortaya çekilir.
- ATP yeniden sentezlenir ve miyozin başı yeni bir etkin noktaya bağlanır ve kıvrılır.
- Gevşemede sürecinde ise, hücre içindeki kalsiyum aktif transport ile sarkoplazmik retikuluma geri pompalanır, Ca-Mg ATP az enzimi bu olayı düzenler (ATP harcanır).
- Etkin noktalar kapanır, çapraz köprücükler çözülür ve kas gevşer.

*Aktinin miyozin üzerinde kayması ile kas kasılması gerçekleşir.
Gerekli enerji ATP 'den sağlanır.*

Kas kasılırken;

- Sarkomer kısalır
- A bandı değişmez
- I ve H bantları daralır
- Filamentlerin (aktin, miyozin) boyu değişmez
- Kas liflerinin boyu kısalır.

DÜZ KASLAR

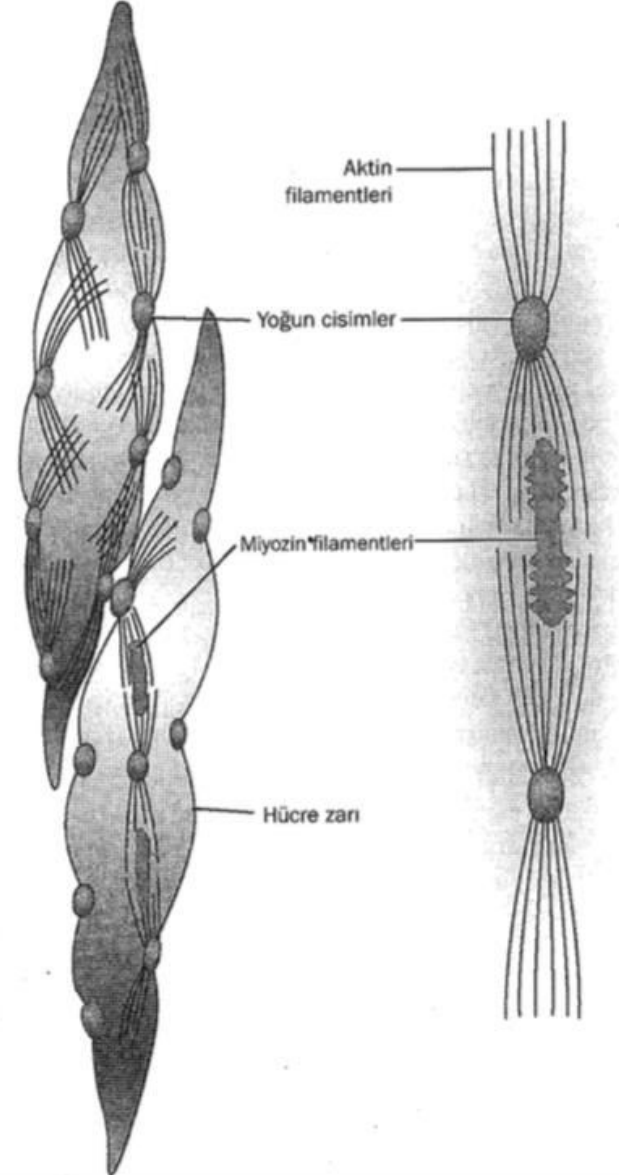
- İskelet kasındaki kasılma ilkelerinin çoğu düz kaslara da uygulanabilir.
- Düz kasta da aktin ve miyozin arasındaki aynı çekici güçler kasılmayı sağlar.
- Düz kas liflerin de aktin ve miyozin ipliklerinin düzenlenmesi iskelet kasından tamamen farklıdır.
- 20-500 mikrometre boyunda **küçük liflerden** oluşur.
- Aksine iskelet kası liflerinin çapı 30 kat fazla ve boyu yüzlerce kat uzundur.

DÜZ KASLAR

- İç organlar (barsak duvarı, safra kanalı, mesane, uterus) ve damar çeperlerinde bulunur.
- **İstemsiz*** çalışırlar.
- **Merkezi çekirdekli mekik şeklindeki hücrelerdir.**
- **T tubul yoktur***, küçük oldukları için T tubullerine ihtiyaç yoktur.
- T tubul yerine **kaveol*** içerirler.
- Düz kasta kaveoller membran potansiyel değişikliklerinin olmasıyla birlikte, hücre dışından hücre içine Ca geçişi olur, aktin miyozin üzerinde kayarak kasılma meydana gelir.
- **Düz kaslar minimal enerji tüketimi ile yavaş ve uzun süre kasılır*.**
- İnnervasyonları **otonom sinirlerle*** sağlanır.

DÜZ KASLAR

- İskelet kaslarındaki gibi **aktin ve miyozin filamentleri** arasındaki çizgili dizilenme gözlenmez**.
- Aktin ve miyozin filamanları sarkomerler içinde organize olmamıştır, hücrenin her tarafına yayılmıştır**.
- Düz kaslarda **troponin bulunmaz****.
- Kasılmanın kontrol mekanizması farklıdır.
- Çok sayıda aktin**
- Yoğun cisimler
- Yoğun cisimlerin bazıları hücre membranına tutunmuş, diğerleri hücre içine dağılmıştır.
- Kasılmanın gücü bu bağlarla bir hücreden diğerine geçmektedir.
- Az sayıda miyozin**

DÜZ KASLARIN KASILMASI

- Düz kasta da kasılma için gerekli olan uyarılar kalsiyum iyonlarını artırır.
- **Troponin bulunmadığı için farklı bir mekanizma ile uyarılırlar***.**
- **Kalmodulin**** proteini içerir.
- Uyarı gerçekleşti.
- Ca artışıyla birlikte Ca iyonları kalmoduline bağlanır.
- **Ca iskelet kasındaki kaynak olan SR'den değil de ekstraselüler sıvıdan kas hücresi içerisine girer.**
- Bu kompleks miyozin kinaz denilen enzimle birleşerek onu aktive eder.
- Miyozin kinaz enzimi miyozin başının hafif zincirlerinden birini fosforile eder.
- Fosforilasyon sonrasında miyozinin baş kısmı aktinle birleşir.
- Bu bağlanma sonrası kasılma gerçekleşir.

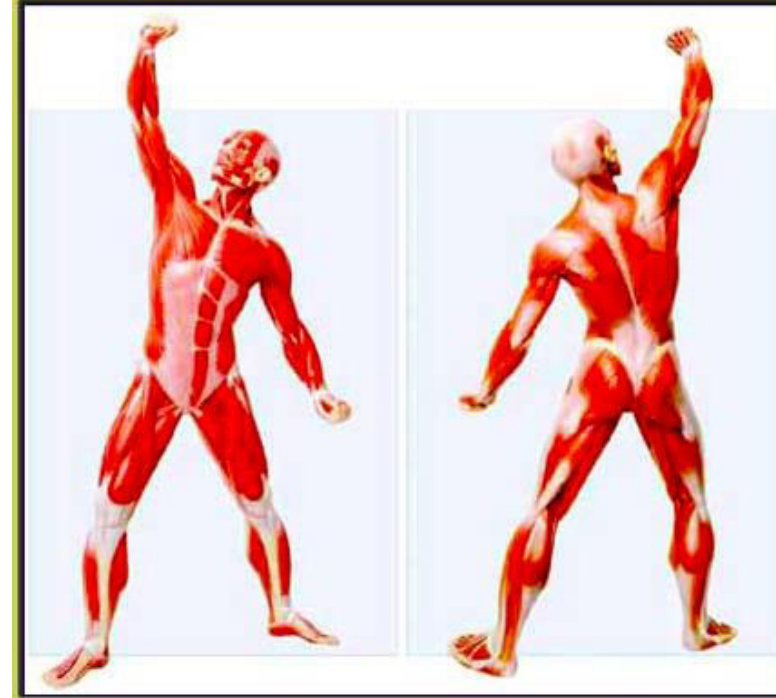

DÜZ KASLARIN UYARIMI

- Düz kasların uyarımı sinir sinyalleri,
  - Hormonal (vücutta kanla dolaşan anjiyotensin, vazopressin, oksitosin, serotonin, histamin vb)
  - Kasın gerilmesi
  - Çeşitli diğer yollar ile gerçekleşir.
-
- Sinir sinyalleri ile uyarı; otonom sinir sistemi
  - **Transmitter maddeler asetilkolin ve norepinefrin**
  - Her 2 transmitter madde aynı anda salınmaz.
  - Biri uyarıcı diğeri inhibitör görevi görür.

Kas liflerinin tipleri

- Kaslar farklı metabolik ve fonksiyonel özelliklere sahip kas liflerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.
- Kasların hepsi aerobik ve anaerobik metabolizma özelliklerine sahip olsalar da bazı kas lifleri ve o liflerin bulunduğu kaslarda metabolik özelliklerin birisi daha gelişmiştir (aerobik yada anaerobik).
- Bu nedenle;
- Aerobik metabolik özelliği yüksek liflere Tip I, **kırmızı yada yavaş kasılan kas lifleri**, (bol mitokondrileri vardır, çap olarak küçüktürler ve yorgunluğa dirençlidirler.).
- Anaerobik metabolik özellikleri yüksek olan liflere de Tip II, **beyaz yada hızlı kasılan kas lifleri** denir (daha az mitokondri bulundururlar, çapları geniştir, hızlı kasılırlar, hareketten sorumludurlar).
- **Ara lifler**; kırmızı ve beyaz lifler arasında bir özellik gösterirler.

Kaynaklar

- *Arthur C. Guyton, John E. Hall, Medical Physiology, 11th edition*
- *Elaine N. Marieb, Human Anatomy & Physiology, Global Edition 10th Edition*
- *Vander İnsan Fizyolojisi 13. Baskı, 2013*